

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XL • CIJENA: 2 €

VELIKI TJEDAN

od 26. ožujka do 15. travnja 2023.

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

Središnji detalj (Isusova žrtva na križu) na pektoralu; dar pape Benedikta XVI. hrvatskim biskupima prigodom njihova pohoda „Ad limina apostolorum“ od 3. do 8. srpnja 2006.; pektoralu su izrađeni prema originalu Lateranskog križa na prijelazu XIII. i XIV. st.; izradili: Claudio i Piero Savi. 2006.

God. XL. (2023.)

Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Veliki tjedan

1

NAŠA TEMA: VELIKI TJEDAN

Zlatko Vlahek: Veliki tjedan.

Povijesni pregled za mistagoški pogled

2

Domagoj Volarević: Otajstvo velikoga tjedna do početka
Vazmenoga Trodnevlja

7

Mladen Horvat: Veliki tjedan

12

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:

A. Vučković, J. Bošnjaković, D. Tepert,
I. Bodrožić, M. Dančuo, T. Hačko

Peta korizmena nedjelja

16

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica

20

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak

24

Petak Muke Gospodnje

28

Vazmeno bdjenje

32

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova

36

U DUHU I ISTINI

Za novi život

40

Veliki tjedan

Dotaknuti iskustvom korizmenog puta, ulazimo na vrata Velikoga tjedna, na čijem se početku primjećuju čudni, ali ne i začuđujući pogledi, na koje smo već navikli. Prisjećaju nas na neljudsku hladnoću koja se širila pragovima Betlehema dok je Žena u porođajnim bolima tražila mjesto gdje će položiti svoje novorođenče Isusa, Spasitelja svijeta.

Izloženi takvom okruženju, među silnom svjetinom, dok stojimo u prostoru Velikog tjedna, ne možemo ne primijetiti one koji su tek pokoji trenutak pred Isusov ulazak u Jeruzalem klicali: »Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovljen onaj koji dolazi u Ime Gospodnje! Hosana u visinama!« (Mt 21,9). Pogledi većine njih neiskreni su i lažni. Tu stoji i onaj iz čijeg pogleda struji prijevara i izdaja, dok se bori s neprobavljivim obrokom ljubavi u svojim ustima, bježeći od stola Posljednje večere.

Slijedeći miris posvećenih ulja ulazimo u dvoranu ustanovljenja Euharistije kako bismo čuli vječno odzvanjanje glasa Gospodina našega, Isusa Krista: »Ovo činite meni na spomen.« (Lk 22,19). Tu je Isus, slaveći Pashu sa svojim učenicima, sam sebe prinio za spasenje svijeta te ostaje uvijek s nama. »Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu.« (Jv 6,56). Izlazeći potom iz dvorane Posljednje večere, ne povlačimo se u vlastitu komociju i odmor, već odlazimo stazama Getsemanskog vrta za Isusom, bdijući u molitvenom času, razmatrajući njegovo poslanje, žrtvu i ljubav kojom nas ljubi.

U teškom času boli, dolazi izdajica koji ga poljupcem predaje u ruke grešničke. Bičuju ga, izruguju, pljuju te mu na glavu stavljaju trnovu krunu. Kako li se i sami osjećamo gledajući kako ga u mucu, radi naših grijeha, odvođe na sud i osuđuju na smrt razapinjanjem na križ?

Poklonimo se svetome Križu i nemojmo si dopustiti da nas grješnost odvaja od njega. Ljubimo Križ iskrenom ljubavlju čiste duše! Gospodin Isus Krist, umrijevši na križu, položen je u grob, no nakon tri dana je uskrsnuo od mrtvih. Pobijedivši ralje smrti, otvorio je put vječnog svjetla do svake duše koja se u Krista krsti, Krista oblači. »...koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života.« (Rim 6,3-4).

Neka nam Gospodin svjetlošću svoje vječne ljubavi pomogne u vršenju primjera koji nam je dao, da ljubimo jedni druge kao što je on nas ljubio.

Svim dragim suradnicima i čitateljima želim sretan Uskrs!

Urednik

Veliki tjedan.

Povijesni pregled za mistagoški pogled

ZLATKO VLAHEK

Duccio di Buoninsegna,
Isusov ulazak u Jeruzalem, 1308.-1311.

Uvod

Posljednji tjedan korizme, nazvan »svetim« ili »velikim tjednom«, razvio se prije svega zbog žive želje za uprisutnjenjem događaja muke Gospodnje. U Jeruzalemu, gdje se jasnije nego drugdje na povijesnim mjestima mogu ponovno proživjeti posljednji trenuci Isusova života, razvila se bogata liturgija koja je obuhvatila vremenski raspon od Cvjetnice do Uskrsa. Kako bi uprisutnila Jeruzalem u ponovnom proživljavanju epizoda koje su opisali evanđelisti, zapadna je liturgija učinila nešto slično, organizirajući slavlja koja su na kraju dovela do »svetog tjedna«. Pretjerano anegdotalna rekonstrukcija, iako je s jedne strane omogućila pomnu analizu vrijednosti pojedinačnih epizoda, s druge je razbila jedinstvo pashalnog otajstva. U srednjem vijeku, naime, Veliki tjedan nazivali su »žalosnim tjednom«, jer se Isusova muka dramatizirala, a ne slavila »u otajstvu«, isticanjem aspekata patnje i emocionalnog suosjećanja nauštrb spasonosnog aspekta i pobjede uskrsnuća. I danas smo izloženi istom riziku, unatoč naporima uložnim reformom Drugog vatikanskog sabora, kako bi obnovili izgubljeno jedinstvo slavljenih otajstava Velikog tjedna.

Nedjelja Muke Gospodnje – Cvjetnica

Početak Velikoga tjedna obilježen je *Nedjeljom Mukom Gospodnje* ili *Cvjetnicom*. Drevni liturgijski izvor o slavlju u Jeruzalemu je *Itinerarij* hodočasnice Egerije s kraja 4. stoljeća. U njemu spominje kako bi se vjernici skupljali na Maslinskoj gori slaveći službu Riječi, te bi se tada zaputili u procesiji prema Jeruzalemu. Iako će u srednjem vijeku sama procesija preuzeti važnost, iz primarnih izvora saznajemo kako je čitanje/pjevanje Muke po Mateju bila nužna komponenta pripreme vjernika za nadolazeće slavlje Velikoga Tjedna, koja je u svjetlu *Poslanice Filipljanima* (2,5-11) ukazivala na važnost stvarnosti slavlja Kristovog uzvišenja i poniženja.

Prekoračenje vremenskog praga u slavlje Velikog tjedna simbolično je oživljeno u procesiji koja je kroz povijest zadobivala različite oblike. U rimskom obredu, jeruzalemska predaja odvija nja procesije, zadobiva popratne *statio* (postaje), na kojima bi se čitali biblijski tekstovi (Izlazak 15 i Matej 21), dok bi se pred križem zaustavljalo pjevajući himan *Slava čast i hvala ti* s psalmom 147. Uživljenost u stvarnost Isusovog ulaska u Jeruzalem, iznjedrila je

prelijepi pjevne tekstove *Turba multa* – Veliko mnoštvo i *Pueri Hebræorum* – Židovska su djeca. Srednji vijek je ovoj procesiji pridao veliku važnost, tako da će postati najznačajnija procesija tijekom cijele liturgijske godine s različitim popratnim sadržajima (grančice, cvijeće, prostiranje haljina, antifone, čašćenje križeva i dr.).

Papinska liturgija u Rimu predviđala je procesiju od bazilike Svete Marije Velike do Sv. Ivana Lateranskog. Uz zasebne molitve blagoslova grančica, prigodom ulaska u lateransku baziliku pjevao bi se pripjev *Ingrediente Domino* (Kad je ono Gospodin ulazio u sveti grad...). Ovaj pripjev je ostao i u današnjem liturgijskom slavlju, nakon obnove Drugog vatikanskog sabora.

Veliki četvrtak

Dan Velikog četvrtka prijelomnica je kojom u prijepodnevnim satima završava ciklus korizmenog vremena, a u popodnevnim/večernjim satima započinje Vazmeno trodnevlje.

U drevnoj povijesti, Veliki četvrtak je bio korizmeni dan bez euharistijskog slavlja. Tek će se kasnije, u V. stoljeću, u prijepodnevnim satima nadodati slavlje obreda odrješanja pokornika, a još kasnije, nadodat će se i slavlje posvete ulja. Po predaji su oba obreda bila bez posebnog okupljanja naroda i bez euharistije, tako da su zadobili konotaciju pripreve za slavlje Uskrsa.

Misa pomirenja pokornika spominje se u VI. stoljeću, a misa posvete ulja javlja se početkom VII. stoljeća u Rimu. Liturgijska reforma Drugog vatikanskog sabora obnovila je i preuredila obje mise, stavljajući naglasak susreta biskupa sa svećenicima i narodom, obnovom svećeničkih obećanja, posvetom sakramentalnih ulja i spomena Kristovog pomazanja.

Ne ulazeći u kompleksne rasprave ranog i kasnog srednjeg vijeka o uključenosti ili ne Velikog četvrtka u vazmeno trodnevlje, nakon liturgijske obnove vazmenog tjedna iz 1955. godine, misom Večere Gospodnje (missa *In Coena Domini*) započinje Veliki tjedan. U IV. stoljeću u spisima sabora u Kartagi, nalazimo prvi trag godišnjeg slavlja utemeljenja euharistije *In coena Domini*.

Liturgijskom reformom Rimskog misala i liturgijske godine, Drugi vatikanski sabor želio je misu *In coena Domini* postaviti kao početak Vazmenog trodnevlja, čime je ponovno uspostavljeno drevno jedinstvo biblijske trodnevnice. Euharistijsko slavlje *In coena Domini* odvija se navečer u svečanom tonu. Biblijski i euhološki tekstovi naglašavaju da nam je Krist darovao svoju Pashu u obredu večere koja od strane Crkve zahtijeva neraskidivu vezu na razini života, služenja i bratske ljubavi kao udioništva u otajstvu muke Gospodnje. U tom kontekstu treba gledati i obred pranja nogu koji

Misa pomirenja pokornika spominje se u VI. stoljeću, a misa posvete ulja javlja se početkom VII. stoljeća u Rimu. Liturgijska reforma Drugog vatikanskog sabora obnovila je i preuredila obje mise, stavljajući naglasak susreta biskupa sa svećenicima i narodom, obnovom svećeničkih obećanja, posvetom sakramentalnih ulja i spomena Kristovog pomazanja.

Jacopo Robusti,
Pranje nogu, 1575.–1580.

Bogat liturgijsko-simboličan govor Velikog petka izražava se u crvenoj boji koja u središte stavlja naglasak na razmatranje muke Kristove, kao izvora našega spasenja, dok gesta prostracije doziva u svijest Slugu Gospodnjeg koji je do smrti poslušan u svojoj svećeničkoj službi. Molitva vjernika, koja je unesena po liturgijskoj obnovi Drugog vatikanskog sabora, u sadrži deset molitava na određene nakane, uključujući šutnju kao sastavni dio liturgijskog slavlja. Najupečatljiviji dio jest obred klanjanja Križu toga dana. Slika starozavjetnog pada u grijeh po drvetu Križa u Kristovoj žrtvi zadobiva značenje novoga života.

se prakticira još od vremena Sv. Augustina (druga polovina IV. stoljeća), kasnije stoljećima rezerviran samo za katedralnu crkvu, a potom, liturgijskom reformom pape Pija XII. 1955., uveden u sve crkve. Na kraju euharistijskog slavlja euharistijske čestice se svečano pohranjuju na primjereno pripremljeno mjesto kako bi nakon toga uslijedilo klanjanje. Te bi se euharistijske čestice čuvale za pričest u liturgijskom slavlju Velikog petka.

Veliki petak

Crkva slavi otajstvo Kristove smrti na prvi dan Vazmenog trodnevlja svečanom Službom Riječi. Kao dan posta, od svog nastanka, Veliki petak nikada nije uključivao euharistijsko slavlje. Toga dana vjernici liturgijskim slavljem sudjeluju u muci, što je najočitiije u samom postu. Upravo će taj post toga dana, proširiti svoje spomen-značenje na sve petke tokom godine. Prema svjedočanstvu iz II. stoljeća to je bio izrazito rigidan post, bez uzimanja jela i pića četrdeset sati, te je označavao vazmeni prijelaz iz smrti u uskrsnuće.

Već od IV. stoljeća nailazimo na povijesna svjedočanstva koja govore o neliturgijskim slavljinama Velikoga petka. Tako su se u Jeruzalemu vjernici okupljali na Golgoti klanjajući se Kristovu križu, a popodne su se okupljali slušajući Službu Riječi s navještajem Muke. Postojala je živa želja vjernika da se na istoj geografskoj lokaciji uprisutni Kristov život u liturgiji, što će se malo-pomalo proširiti i na zapadnu liturgiju. U Rimu je u početku bila prisutna samo Služba Riječi, a ondje gdje su bile prisutne relikvije svetoga Križa, uveo se obred klanjanje križu.

Sigurnije povijesne podatke nalazimo tek od VII. stoljeća, oni svjedoče o papinskoj procesiji od lateranske bazilike do bazilike Sv. Križa Jeruzalemskoga. Noseći relikviju Sv. Križa, na postajama *statio*, čitala su se dva starozavjetna čitanja i Muka po Ivanu. Svečanu liturgiju toga dana zaključivala je prvotno molitva vjernika, a tek kasnije je uveden obred pričesti. Iako se kroz srednji vijek ovo liturgijsko slavlje slavilo u času smrti Gospodnje (deveti čas), Tridentski sabor je premjestio satnicu slavlja u jutarnje sate. Tek će liturgijska reforma pape Pia XII. 1955. ponovno vratiti vrijeme slavlja na deveti čas.

Bogat liturgijsko-simboličan govor Velikog petka izražava se u crvenoj boji koja u središte stavlja naglasak na razmatranje muke Kristove, kao izvora našega spasenja, dok gesta prostracije doziva u svijest Slugu Gospodnjeg koji je do smrti poslušan u svojoj svećeničkoj službi. Molitva vjernika, koja je unesena po liturgijskoj obnovi Drugog vatikanskog sabora, u sadrži deset molitava na određene nakane, uključujući šutnju kao sastavni dio liturgijskog slavlja. Najupečatljiviji dio jest obred klanjanja Križu toga dana. Slika starozavjetnog pada u grijeh po drvetu Križa u Kristovoj žrtvi zadobiva značenje novoga života. Jedini je trenutak tokom liturgijske godine, u kojem se vjernici klanjaju drvetu Križa, dok se pjeva

Puče moj, što učinih tebi ili u čem ožalostih tebe? Odgovori meni. Dok se ističe Božja intervencija u povijesti spasenja ljudskog roda, naglašava se razapinjanje kao odgovor Bogu, kao čin ljudske nezahvalnosti.

Velika subota i vazmeno bdjenje

Dan Velike subote od davnine je bio obilježen strogim postom i žalovanjem, te nije imao posebna liturgijska slavlja. Dan u kojem se razmatrala Kristova smrt, očituje se i u današnjem prvom dijelu liturgije vazmenog bdijenja.

Prihvaćena i prešućena nelogičnost satnice liturgijskog slavlja vazmenog bdijenja koja je trajala do ne tako davne 1955. godine (reforme pape Pia XII.), ukazuje na povijesne utjecaje koji su predominirali nad ključnim sadržajem vazmenog bdijenja, ne poklapajući se s kozmološkim i vremenskim prilikama koje se temelje na pobjedi svjetla nad tamom/noći. Vazmeno bdjenje zahtijeva sukladnost vremena slavlja (u noći), koje izražava snagu pobjede uskrsnog svjetla nad tminama grijeha. U IV. stoljeću slavlje vazmenog bdijenja trajalo je čitavu noć, tako da na sam dan Uskrsa nije bilo nikakve druge liturgije. Nešto kasnije, od VI. stoljeća pa nadalje, vazmeno bdjenje počelo se pomicati prije ponoći, tako da će već u IX. stoljeću početak mise vazmenog bdijenja započeti devetim časom. Tridentskom obnovom iz Misala 1570. primjećujemo kako je slavlje mise vazmenog bdijenja predviđeno započeti jutarnjom misom oko trećeg časa (devet sati ujutro). Tek će se početkom XX. stoljeća reformom pape Pia XII. satnica početka vazmenog bdijenja premjestiti na noćne sate, kako bi sadržaj liturgijskog slavlja zadobio veći izražaj u kontekstu vidljive pobjede svjetla nad tamom.

Liturgijsko slavlje vazmenog bdijenja od davnine ima svoju dinamiku sastavljenu od četiri dijela. Lucernacij ili služba Svjetla vuče svoj korijen iz židovskog običaja paljenja svijeća uz blagoslovnu molitvu. Upaljena nova svijeća na blagoslovljenom ognju, koja će unići u zatamnjenju crkvu, simbolizira snagu pobjede Kristovog uskrsnuća. Sam obred vazmenog svjetla razvio se dosta kasno. Iako su se u nekim krajevima vezali za paljenje proljetnih krjesova, u X. stoljeću nailazimo na paljenje vatre uz blagoslovnu molitvu. Samim time, i uskrsna blagoslovljena svijeća ukrašavala

Jacopo Robusti, *Uskrsnuće*, 1578.

Iako su se u nekim krajevima vezali za paljenje proljetnih krjesova, u X. stoljeću nailazimo na paljenje vatre uz blagoslovnu molitvu. Samim time, i uskrsna blagoslovljena svijeća ukrašavala se simbolima koji ukazuju na Uskrslog i proslavljenog Krista. Od X. stoljeća, na svijeću su se stavljali simboli križa, brojevi tekuće godine te grčka slova alfa i omega, kao podsjetnicima početka i svršetka. Od XIII. stoljeća nailazimo na obred blagoslova pet zrna tamjana koji se ubadaju na krajeve križa uskrsne svijeće. Blagoslovljena i ukrašena svijeća unosila bi se u mračnu crkvu, dok bi se tri puta pjevao usklik: Sijetlo Kristovo! Zasiurno najljepši pjesnički izričaj simbolike slavlja jest Exultet, hvalospjev uskrsnoj svijeći, koji svoje povijesne tragove vuče iz doba Sv. Ambrozija (IV. stoljeće).

se simbolima koji ukazuju na Uskrslog i proslavljenog Krista. Od X. stoljeća, na svijeću su se stavljali simboli križa, brojevi tekuće godine te grčka slova alfa i omega, kao podsjetnicima početka i svršetka. Od XIII. stoljeća nailazimo na obred blagoslova pet zrna tamjana koji se ubadaju na krajeve križa uskrsne svijeće. Blagoslovljena i ukrašena svijeća unosila bi se u mračnu crkvu, dok bi se tri puta pjevao usklik: *Sijetlo Kristovo!* Zasiurno najljepši pjesnički izričaj simbolike slavlja jest *Exultet*, hvalospjev uskrsnoj svijeći, koji svoje povijesne tragove vuče iz doba Sv. Ambrozija (IV. stoljeće).

Liturgija Službe riječi u svojoj dinamici otkriva povijest spasenja ljudskog roda, izabranog naroda, sve do Kristovog uskrsnuća. Pjesan *Slave*, koji svoje mjesto u liturgiji nalazi neposredno nakon *Kyrie eleison*, u vazmenoj noći nalazimo unutar Službe riječi, nakon starozavjetnih čitanja te na taj način simbolično prekida kontinuiranu povijest spasenja izabranog naroda, dozivajući u svijest otajstvo utjelovljenja, ali istovremeno otajstvo uskrsnuća obilježeno usklikom *Aleluje*. Simbolika svjetla i tame, u kontekstu sadržajne poruke Službe riječi označavaju novo rođenje i novo stvaranje, što svjedoči treći dio Krsne službe, katekumena koji primaju novi život u krštenju. Nakon obreda pričesti, četvrtog dijela, nerijetko se u različitim geografskim kontekstima povezuju blagoslovi koji potječu iz srednjeg vijeka. Najstariji liturgijski tekstovi blagoslova svjedoče da su se tada blagoslivljali med i mlijeko, što je podsjećalo na starozavjetno obećanje dolaska u zemlju kojom teče »med i mlijeko«. Kasnije će se sam blagoslov proširiti i na druge živežne namirnice.

Zaključak

Sveti tjedan iako je kroz povijesne etape imao svoje razvojne faze i preinake, u kojima su se nadodavali određeni dijelovi ili ispuštali, temeljni sadržaj nije se nikada izgubio ili izbljedio, a on nam se najviše očituje u Zbornoj molitvi nedjelje Cvjetnice: »Svemogući vječni Bože, poslušao tvojoj volji naš je Spasitelj uzio tijelo, ponizio sama sebe i podnio sramotu križa. Daj da slijedimo uzor njegova poniženja, s njime zajedno trpimo i postignemo slavu uskrsnuća«. Svojim povijesnim pregledom Sveti tjedan nas poziva da i danas »uprisutnimo« događaje i otajstva Krista, riječima Sv. Pavla: »Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu: On, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe »oplijeni« uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizio sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika«. (Fil 2,5-10). ■

Otajstvo velikoga tjedna do početka Vazmenoga Trodnevlja

DOMAGOJ VOLAREVIĆ

Razdoblje od Cvjetnice do Velike subote uključivo s Vazmenim bdijenjem obično nazivamo Velikim ili u nekim jezicima i Svetim tjednom. I sam naziv, Veliki ili Sveti upućuje slušatelje da je riječ o najvažnijem tjednu u liturgijskoj godini. U svom aktualnom liturgijskom uređenju nije posljedica jedinstvenoga i homogenoga razvoja.

Aktualno liturgijsko uređenje Velikoga tjedna plod je različitih tradicija, pa i nekih običaja, posebno onih koje je vršila, proslavljala Jeruzalemska Crkva. To je i logično, jer je sjećanje na posljednje trenutke Isusova ovozemaljskoga života i njihovo uobličenje u dinamizam liturgijske proslave, slijedilo kronologiju i topologiju Muke Gospodnje opisane u evanđeljima, ali i onu živu tradiciju vjernika Jeruzalemske Crkve, koja je vjerojatno i oblikovala mimetičke (tj. oponašajuće) elemente. Mimetički i kronološki elementi u liturgijskim slavljinama Velikoga tjedna, naravno i danas su aktualni. Ipak, evanđeoske su perikope za euharistijska slavlja u Velikom tjednu teološko kronološka nit, matrica za uvod i razumijevanje otajstava pojedinih dana, ali i cijeloga Velikoga tjedna, i naravno Vazmenoga otajstva koje doživljava svoj vrhunac.

Važnost slavljениh otajstava naglasila je pogotovo pastoralno u Velikom tjednu dane Svetoga Vazmenoga trodnevlja, te Cvjetnicu. Čini se da su u liturgijskoj pastoralnoj praksi manje naglašeni Veliki ponedjeljak, utorak i srijeda; ponegdje postoje i pučki običaji koji im danima barem fenomenološki naizgled daju drugačiju naglašenost. Ipak ta tri dana imaju svoju liturgijsku teologiju, koja je utkana u cjelokupnu proslavu muke, smrti i uskrsnuća Gospodinova.

Veliki ponedjeljak, utorak i srijeda – priprava okvira za Sveto Vazmeno Trodnevlje

»Proglas Evanđelja predstavlja vrhunac slavlja Božje riječi.« (Red čitanja, Uvodne napomene br. 13). »Izbor i redosljed čitanja kroz cijelu liturgijsku godinu, ... ide za tim da Kristovi vjernici postupno sve dublje upoznaju vjeru koju ispovijedaju i povijest spasenja.« (br. 60)

U našem slučaju za rečeno dublje upoznavanje vjere krenut ćemo od evanđeoskih perikopa baš radi razloga što su one vrhunac

... evanđeoske su perikope za euharistijska slavlja u Velikom tjednu teološko kronološka nit, matrica za uvod i razumijevanje otajstava pojedinih dana, ali i cijeloga Velikoga tjedna, i naravno Vazmenoga otajstva koje doživljava svoj vrhunac.

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Judina izdaja Krista, 1603.

*Evanđeoski izvještaj
Velike srijede donosi
nam tradicionalnu
kronologiju: srijeda
je naime u kršćanskoj
pobožnoj tradiciji dan u
koji je Juda izdao Isusa
za trideset srebrnika.*

slavlja službe riječi. Naglasci su različiti, ali je zanimljiva činjenica da je u evanđeoskim perikopama prva tri dana Velikoga tjedna zajednička tematska poveznica lik Jude Iškariotskog. Na literarnom planu, u svakoj perikopi spomenut je dovoljno da se iz konteksta lako iščita da nije u prvom planu – jer to je, naravno uvijek Gospodin Isus – ali, uvijek je »tu negdje«, čak i vrlo naglašeno. Juda Iškariotski je tako u literarnoj impostaciji praktično antiteza, antagonist protagonistu, Gospodinu Isusu. Naglašavamo literarno, jer otajstvena dimenzija koju liturgija komunicira ne samo u čitanjima, već i u euhologiji, jasno očituje tko je primarni antagonist. To je u tekstu evanđeoske perikope Velikoga

utorka izričito: »Nakon zalogaja uđe u nj (Judu) Sotona.« (Iv 13,27) A zborna molitva Velike srijede pojačava taj naglasak: »Bože, tvoj je Sin podnio za nas muku križa, da nas otme od đavolske vlasti: podaj nam milost uskrsnuća.«

Ove literarne dinamične antiteze također su jedan od elemenata teološkog shvaćanja proslave Vazmenoga otajstva. Literarna, a i tradicionalna kronologija vjerojatno je utjecala na slijed evanđeoskih perikopa. Tako uvodni redak perikope Velikoga ponedjeljka doslovno započinje kronološkom odrednicom: *Šest dana prije Pashe!* Perikopa Velikoga utorka naglašava dramatičan odnos Isusa i konkretnije dvojice apostola: Jude i Petra! Evanđeoski izvještaj Velike srijede donosi nam tradicionalnu kronologiju: srijeda je naime u kršćanskoj pobožnoj tradiciji dan u koji je Juda izdao Isusa za trideset srebrnika.

Veliki Ponedjeljak

Izvještaj o posjetu Isusovu prijateljima u Betaniji, Lazaru, Marti i Mariji i večeri kod njih, donosi i događaj gdje Marija Isusu pomaza noge skupocjenom pomašću. Opisana Judina reakcija na to kako ga naziva rasipanjem, u nastavku nagovještava njegov status, a postavlja okvir i narednim opisima u evanđeljima koja slijede, jer Juda je *onaj koji ga je imao izdati*. To doduše Ivan odmah i tumači i dodaje još jednu snažnu označnicu, da Juda *bijaše kradljivac*. Vrijednost masti je očito vrlo velika, stoga i evanđelist naglašava da je skupocjena! Upravlja tako duh na širi pogled. Sve najbolje ide Bogu! Osim stvarnoga opisa bitan je simbolički i alegorijski smisao pomazanja. Isus je Pomazanik, Mesija, Krist, što je odjek proročanstva iz prvoga čitanja iz proroka Izaije (prva pjesma o Sluzi Gospodnjem), *na njega sam svoga Duha izlio*. Nadalje nije nevažno primijetiti da će tri dana kasnije, na Veliki četvrtak,

praktično istu stvar Isus učiniti učenicima. Pranje nogu o kojemu govori evanđelje Mise večere Gospodnje, ali možda čak i ovo od Velikoga ponedjeljka alegorijski možemo promatrati kao oris krštenja, odnosno cjelokupne kršćanske inicijacije, kojom svaki kršćanin otajstveno proživljava i biva pritjelovljen mucu, smrti i uskrsnuću Kristovu (*Neka to izvrši za dan mog ukopa!*). Daljnje tumačenje alegorijskih elemenata nalazi se u euhološkim elementima. Zborna i darovna molitva Velikog ponedjeljka u deprekativnom dijelu najavljuju plodove muke Kristove za one koji proslavljaju Muku. Zaziv zborne kaže: *...daj da po mucu tvoga Jedinorođenca odahnemo*. Darovna moli za *plod muke: vječni život*.

Dirck van Baburen,
Isus pere noge apostolima, 1616.

Veliki utorak

Od prva tri dana Velikoga tjedna perikopa Velikoga utorka je u literarno fabularnom smislu vjerojatno najdramatičnija. Kontekst je Isusova posljednja večera s učenicima. Isus je *potresen u duhu*, svjestan izdaje koju mu sprema jedan iz kruga najbližih. Ali ne samo izdaje. Osim njenoga predskazanja i jasnoga prokazivanja izdajice ne zaboravimo da je tu i navještaj Petrova zatajenja. Ljudski gledano, Isus je »pred zidom«, njegovo djelo, ljudskim očima gledano čini se, pred porazom. Dijelovi iz Druge pjesme o Sluzi Jahvinu iz knjige Izaijine, kao da pojačavaju taj privid: *Zaludu sam se trudio, nizašto naprezao snagu*. Sadržajne antiteze u liturgijskim čitanjima ovoga dana pokazuju dinamizam i dramatiku. Dojam je još jači ako uzmemo u obzira i da je evanđeoska perikopa Velikoga utorka (kao i Velike srijede), na izvjestan način »nedovršena«. Isusovim riječima Petru »Pijetao neće zapjevati dok me triput ne zatajiš«, završava perikopa. Kao da je fabularna napetost dovedena do vrhunca, ali bez konačnoga zaključka – što upućuje na nedovršenost. Zbilja jest takva. Dovršetak je u otajstvu Vazma. Pa i narativno, pažnja je slušatelja, dakle onih koji slave otajstva usmjerena dalje. S druge strane napetost koju smo spomenuli smanjuju euhološki tekstovi. Popričesna moli za darove primljenoga otajstva: »Nasićeni spasosnim darom, molimo te, Gospodine, da otajstvo kojim nas hraniš u vremenu, bude naš dio u vječnosti.« I ovdje smo, kao i na Veliki ponedjeljak usmjereni na plodove otajstva *kojima smo hranjeni u vremenu*, a preko njih postižemo *vječnost*. Jer nikada ne smijemo smetnuti s uma da je svako slavlje, pa i samoga Velikoga petka slavlje iz postuskrsne perspektive. Isus je proslavljen, sjedi s desna Ocu.

Pranje nogu o kojemu govori evanđelje Mise večere Gospodnje, ali možda čak i ovo od Velikoga ponedjeljka alegorijski možemo promatrati kao oris krštenja, odnosno cjelokupne kršćanske inicijacije, kojom svaki kršćanin otajstveno proživljava i biva pritjelovljen mucu, smrti i uskrsnuću Kristovu (Neka to izvrši za dan mog ukopa!).

Svakim slavljem, ovdje godišnjim slavljem Vazma osim obnavljanja spomena otajstva, također ga otajstveno i proživljavamo.

Velika srijeda

Evandjelje Velike srijede, osim izvještaja o pripravi posljednje večere, opet donosi izvještaj o trenutku otkrivanja izdajice. Sada nije više evandelist Ivan, već Matej koji nešto manje dramatično opisuje otkrivanje izdajice, koji se prema Isusovim riječima zapravo sam otkriva: *Onaj koji umoči sa mnom ruku u zdjelu, taj će me izdati*. Ne zaboravimo ni reakciju ostalih učenika na Isusovu objavu da će ga jedna od njih izdati: *Da nisam ja, Gospodine?* Ovdje se prema nekim bibličarima otkriva i to da je možda i svaki ponaosob od Isusovih učenika mogao izdati ili se odreći Isusa, ili da je pomislio na to. Drama time dolazi do jednoga od vrhunaca, a kulminacija je u konačnom Judinom pitanju i Isusovu odgovoru: *‘Da nisam ja, učitelju?’ Reče mu: ‘Ti kaza!’* I ovdje imamo literarno fabularni dojam nedovršenosti, kojim se kao u drugim književnim

Peter Paul Rubens,
Uskrsli Krist, 1616.

djelima, slušatelja navodi da iščekuje i takoreći traži ono što slijedi. I popričesna molitva Velike srijede izriče svijest o dramu koja je naviještena u liturgijskim čitanjima: *Svemogući Bože, ova časna otajstva navješćuju vremenitu smrt tvoga Sina. Učvrsti nam vjeru, da nam po njoj daješ vječni život*. Kako smo rekli, iako je euhologija i svo slavlje potrebno promatrani iz postuskrsne perspektive, ne možemo ne primijetiti i izvjesnu dinamičku alegoriju, kojoj se sve vjernike koji slave još prisnije uvodi u otajstvo muke. Naime *učvršćenje vjere*, plod za koji se moli, kao da u kontekstu Velikoga tjedna aludira i na reakcije Isusovih učenika, koje će uslijediti i biti naviještene na Veliki petak, odnosno Petrovo zatajenje i bijeg svih ostalih učenika.

Dakle Svetopisamski izvještaji u liturgijskim slavljinama prvih triju dana Velikoga tjedna otajstveno, tematski i teološko liturgijski usmjeruju duh prema konačnom. Obredni dinamizam, izborom čitanja, doslovno i alegorijski sve dublje uvodi u otajstvo Muke; dok euhologije kristocentričnom perspektivom podsjećaju, pa potom i pripravljaaju pogled prema uskrsnuću.

Veliki četvrtak – misa posvete ulja

Veliki četvrtak spomendan je Isusove posljednje večere s učenicima. Istodobno je spomendan ustanovljena svećeničkoga reda. U dinamici Velikoga tjedan oba spomena oblikovana su liturgijski. Pomalo je nespretno ili nezgodno iz središnjega kršćanskoga otajstva i njegove proslave izvlačiti i usredotočiti se samo na jedan naglasak, jer Vazmeno otajstvo je cjelovito, pogotovo u ove dane. Ipak među raznim naglascima jedan od njih u Misi posvete ulja u prijepodnevnim satima Velikoga četvrtak, jest ustanovljenje svećeničkoga reda. Neke liturgijske posebnosti i teologija toga slavlja već su opisani u našem listu (ŽV 2012. br. 3). Spomenimo doduše jedan od naglasaka vezanih uz Kristovo poslanje, gdje se, rječnikom Romana Guardinija, liturgija »igra« sa stvarnošću pomazanja. Pomazanje, doduše nešto drugačije usmjereno, imali smo i na Veliki ponedjeljak, gdje Isus veli da ga *Marija pomaza za dan njegova ukopa*. U prvom čitanju i evanđelju Mise posvete ulja Isus se predstavlja kao Krist, dakle Pomazanik, kao onaj na kojemu se ispunjanju proroštva: Duh Gospodnji na meni je, jer Gospodin pomaza. (Iz 61,1) i Danas se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvanja u ušima (Lk 4, 21). Pomazanje koje se nastavlja, kreće od Krista samoga i od njega na službenike koji nastavljaju njegovo djelo i podjeljuju milost. Pomazanje daje utemeljenje poslanju apostola u Isusovo ime, kako bi oni nastavili njegovo djelo, posredovali njegova otajstva i njegova Duha. Također dobiva snagu i učinkovitost baš mukom, smrću i uskrsnućem, kako to veli i Zborna molitva mise posvete ulja: »Bože, ti si jedinorođenoga Sina svoga pomazao Duhom Svetim za Krista i Gospodina. Mi smo postali dionici njegova posvećenja: daj da u svijetu budemo svjedoci njegova otkupljenja.«

Prema vrhuncu i izvoru proslave

Prva tri dana Velikoga tjedna, kako smo vidjeli donose nam događaje koji su prethodili Muci Gospodnjoj. Mada ne uvijek točno kronološki, ipak su priprava koja vjernike uvodi u najveće otajstvo kršćanstva. Proslavljamo ga uzvišenim i *središnjim dijelom liturgijske godine*, kako je lijepo izrečeno u *Navješčaju datuma Vazma* na svetkovinu Bogojavljenja, Vazmenim trodnevljem. Počinje Misom večere Gospodnje na Veliki četvrtak predvečer. Nastavlja se Velikim petkom, te slavljem Vazmenoga bdjenja na Veliku subotu uvečer, koja uvodi u nedjelju Uskrsnuća Gospodinova. Liturgija nas uvodi dublje u otajstva, Misom Večere Gospodnje. Potom se slijedi tradicionalna kronologija Muke Gospodnje, od same Isusove posljednje večere s učenicima, preko Muke do Uskrsnuća. U konačnici i na liturgijskom i otajstvenom planu sve konvergira Vazmenom bdijenju. Ono nam dinamičnim izborom svojih liturgijskih čitanja donosi, kako to blagopokojni papa Benedikt XVI. veli, pregled povijesti spasenja. Ta je povijest započela stvaranjem, a vrhunac joj je u Uskrsnuću – novom stvaranju. ■

Pomazanje daje utemeljenje poslanju apostola u Isusovo ime, kako bi oni nastavili njegovo djelo, posredovali njegova otajstva i njegova Duha. Također dobiva snagu i učinkovitost baš mukom, smrću i uskrsnućem, kako to veli i Zborna molitva mise posvete ulja: »Bože, ti si jedinorođenoga Sina svoga pomazao Duhom Svetim za Krista i Gospodina. Mi smo postali dionici njegova posvećenja: daj da u svijetu budemo svjedoci njegova otkupljenja.«

Veliki tjedan

MLADEN HORVAT

Dani velikoga tjedna uvode nas u najdublje tajne Isusovoga života, spomen na njegov slavni ulazak u Jeruzalem na Cvjetnicu, spomen na njegovu posljednju večeru s učenicima i ustanovljenje Euharistije na Veliki četvrtak, spomen na otkupiteljsku muku i smrt za svakoga čovjeka na Veliki petak, te spomen na njegovu uskrsnuće na Veliku subotu i Uskrs.

**»Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje...; ...neka se razapne!«
(Mt 21,9; 27,22-23)**

Je li nam se u životu dogodilo da smo od istih ljudi dobili dvije različite informacije u vrlo kratkom vremenskom razmaku? Što su informacije bile beznačajnije za naš život, a ljudi, koji su nam ih pružili, što su nam bili manje bliski, to smo manje bili pogođeni situacijom. No, bilo je u našem životu trenutaka u kojima smo osjetili da su nas vrlo bliski ljudi iznevjerili. U vrlo kratkom vremenskom razdoblju iz dragih smo usta čuli dvije suprotne riječi i to nas je ražalostilo, a vrlo često i povrijedilo.

Ovo općeljudsko iskustvo prihvaćenosti i odbačenosti od strane dragih osoba, u vrlo kratkom vremenskom razdoblju, prošao je također naš Gospodin Isus Krist. Kod njegovog ulaska u Jeruzalem mnoštvo je klicalo: »Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje!«, prostirući svoje haljine po putu kojim je on hodio, da bi ga vrlo brzo nakon toga svjetina odbacila vičući: »Neka se razapne!«. Dok je postupanje mnoštva donekle razumljivo, jer se mase mogu manipulirati, ipak nas začuđuje ponašanje njegovih učenika koji su s Isusom živjeli gotovo tri godine. Jedan ga je od njegovih učenika izdao, drugi ga je u odlučnom

Pietro Lorenzetti,
Isusov ulazak u Jeruzalem, oko 1320.

trenutku zatajio, a ostali se razbježali glavom bez obzira. U prijelomnom trenutku života, kad mu se radilo o glavi, Isus se našao sam. Promatrajući Isusov život i ono što je o njemu proročeno u Sv. pismu Starog Zavjeta, a kako to shvaćaju pisci Novog zavjeta, sve se ovo Isusu dogodilo da se ispune pisma. Isusov život, međutim, postaje slika života svakoga čovjeka jer svaki čovjek u životu proživljava slične trenutke koje je proživio i Isus.

Zar se nije dogodilo u našem životu da su nas ljudi oduševljeno primili na radnome mjestu, očekujući od nas velike rezultate i zalaganje? I sami smo bili oduševljeni, marljivi u svome poslu, kada se u jednom trenutku nešto promijenilo. Radi različitih okolnosti, njihova su očekivanja postala veća od naših mogućnosti, a njihovo zadovoljstvo našim radom počelo je opadati te se početno oduševljenje postepeno pretvorilo u odbojnost, koja je kao posljedicu imala otpuštanje s posla.

Slično prihvaćanje i odbijanje, čovjek proživljava u obiteljskim, bračnim i

prijateljskim odnosima. Ovdje svakako treba isključiti proizvoljno i hirovito ponašanje pojedinca, kojem je posljedica odbijanje od strane drugih ljudi. Riječ je, naprotiv, o ljubavi koju pojedinac iskazuje bilo prema članovima obitelji, bilo prema bračnom drugu ili prema svome prijatelju, a kao odgovor ne dobiva iste riječi ljubavi, koje je nekad dobivao, već odbojnost i neprihvaćanje. U takvim trenucima, kada čovjek osjeća da mu je ljubav izdana, dolazi u opasnost odgovoriti na isti način. Početno prihvaćanje drage osobe, koje se pretvorilo u odbojnost, u nama izaziva isti način odbojnosti prema nekad dragim ljudima.

Isus nam je primjer i u toj situaciji jer se on ne povodi za našom poslovice: »Klin se klinom izbija!«, odgovarajući na neprihvaćanje svojih nekadašnjih prijatelja istim neprihvaćanjem. On taj čarobni lanac neprihvaćanja prekida ustrajnom ljubavlju do kraja i na taj način daje mogućnost onima koji su ga iznevjerili da mu se ponovno vrate. Njegova smrt na križu samo je posljedica velike ljubavi koju je imao prema svima nama, a koje se nije htio odreći ni u trenucima kada smo mu okrenuli leđa.

Bolno je iskusiti zatajenje ljubavi od ljudi koji su nam bliski, a još bolnije svoje srce ostaviti otvoreno, poput Isusa, za te ljude kako bi nam se ponovno vratili. Vrijeme doduše liječi rane, ali zatvorenog srca. Međutim, jedino otvoreno srce, iako bolno i ranjeno, može dočekati izgubljenog brata i sestru, sina ili kćer, muža ili ženu.

»On slabosti naše ponije, naše boli uze na se...« (Iz 53,4)

Obredi Velikoga petka uvode nas u tajnu Isusove patnje, muke i smrti. Ljudsku patnju i muku nije lako prihvatiti, a pogotovo ne onu patnju koja čovjeka vodi prema završetku i smrti. Patnja u Svetome pismu često je promatrana kao posljedica grijeha, dok je sretan i dug život tumačen kao blagoslov pravednome čovjeku za održavanje zapovijedi Zakona (usp. »blagoslovi« i »prokletstva« u *Pnz* 28). Bolesnik je, stoga, uvijek bio

obavijen velom pitanja o razlozima njegove bolesti i patnje, a čovjek kojega je društvo odbacilo i zajednica prezrela, uvijek se osjećao moralno odgovornim, u skladu s onime što govori *Post* 4,7: »Jer ako pravo radiš, vedrinom *odsijevaš...*«. O takvom pristupu patnji i trpljenju svjedoče nam Jobovi prijatelji u *Knjizi o Jobu*, koji ga dolaze tješiti, te ga na svaki mogući način žele uvjeriti da je sigurno u nečemu pogriješio, jer su mu se dogodile velike nesreće, suprotne od blagoslova opisanih u *Pnz* 28.

Ipak već u Starome zavjetu prorok Izaija promatra slugu Božjega kao onoga koji podnosi fizičke patnje, makar ih nije ničime zaslužio. U četvrtoj pjesmi o sluzi Gospodnjem (usp. *Iz* 52,13-53,12), što je čitamo kao prvo čitanje na obredima Velikoga petka, lice sluge Gospodnjega neljudski je iznakaženo, te obličjem više nije naličilo na čovjeka. Sluga Gospodnji podnosi tjelesne patnje, te prorok Izaija tumači da su njegove tjelesne patnje dio zastupničkog trpljenja za druge ljude. Ne samo da taj čovjek nije zgriješio i na neki način skrivio svoje patničke dane vlastitim ponašanjem, već se njegove patnje opisuju kao zastupničko trpljenje za druge: »Za naše je grijeha on proboden, za opačine naše satrt. Na njega pade kazna radi našega mira, njegovom se

Geertgen tot Sint Jans,
Lice sluge Gospodnjega, poslije 1486.

modricom izliječismo.« (Iz 53,5). U tom služi Gospodnjem prepoznajemo iznakaženo lice Isusa Krista patnika, koji trpi za druge i umjesto drugih, te umire na križu zato da bi mi drugi vječno živjeli.

Zastupničko trpljenje na poseban način dobiva važnost u trpljenju Isusa Krista, ali jednako tako i naše trpljenje može postati zastupničko, zato jer smo kao Crkva tijelo Kristovo, kojemu je On glava. U modernom svijetu trpljenje i patnja je velika sablazan, te se predlažu različita rješenja ljudske patnje, sve do namjernog skončanja vlastitoga života, ako taj život više nije vrijedan življenja. Koji će biti doista opravdani razlog da si čovjek svjesno i namjerno oduzme život? To je skliski put, kojem je propast završetak. Zato je puno sigurniji Isusov put zastupničke patnje, na kojem svoju patnju sjedinjujem s Isusovom patnjom na križu, i prikazujem je nebeskome Ocu za promjenu srca i mišljenja ljudi koje volim, a koji su mene prezreli i odbacili, upravo onako kako je to Isus učinio. Na taj način posvećujem svoju patnju, te ona više nije izvor mojeg nezadovoljstva životom kakvim živim, a kojeg ne mogu promijeniti, već patnju i nevolju života koristim da najprije i sam postanem bolji čovjek, te da druge ljude uključim u proces posvećenja Bogu, upravo kroz svoju patnju što je proživljavam.

«...život je vaš skriven s Kristom u Bogu!» (Kol 3,3)

Najteže pitanje koje obuzima svakog čovjeka jest pitanje smisla života. Koji je razlog čovjekova življenja, koji je razlog cjelokupnog njegovog zalaganja? Zašto patnja i bolest, mržnja i zlo kvare plan života koji svaki pojedinac želi ostvariti? Ovo se pitanje postavlja novom oštrinom kada se čovjek dade pogoditi stvarnošću smrti, kao nezaobilaznom činjenicom vlastitog života. U tim trenucima, kada čovjek osjeća svu težinu ovih životnih pitanja, srce mu traga za odgovorom koji će moći umiriti njegove uznemirene otkucaje.

Različiti su odgovori koje čovjek pronalazi kako bi smirio svoje srce. Neki od odgovora i nisu pravi odgovori, već zasljepljuju čovjekovo uznemireno srce. Tako mnogi mladi ljudi radije posežu za alkoholom i drogama, traže sigurnost života u izvanbračnim vezama, grupama i klanovima različitih vrsta, prekomjernom radu i pretjeranom napretku jer osjećaju preveliki teret u susretu s pitanjima vlastite nutrine te radije ta pitanja potiskuju, nego li se njima daju pogoditi. Drugi ih ne zaobilaze, ali odgovore pokušavaju naći samo ljudskom logikom. Koriste se filozofskim objašnjenjima, koja je proizveo ljudski razum, upotrebljavaju različite vrste meditacija i smirivanja duha, a da pritom ne računaju na Boga kao onog koji nadvisuje čovjeka, koji je njegov izvor i uvir te jedini može dati odgovor na ta pitanja života.

Postoje također ljudi koji osjećaju svu težinu životnih pitanja, ali ta pitanja ne potiskuju, niti nastoje pronaći odgovore svojim umovanjem, već vjeruju odgovoru koji je Bog dao čovjeku u svom ljubljenom Sinu, Isusu Kristu. Ti se ljudi zovu »vjernici« jer svoje povjerenje stavljaju u Boga i od Boga očekuju odgovor na pitanja smisla života. Ti se ljudi također zovu »kršćani« jer im je Bog u Kristovu uskrsnuću dao odgovor na pitanje o smislu života. Odvajeni kamen s Isusovog groba i prazan grob daju čovjeku odgovor da patnja i bolest, mržnja i zlo, pa i sama smrt ne predstavljaju čovjekov kraj, već da postoji uskrsli Isus koji obasjava stazu čovjekovog života, te on ne mora više nikamo bježati, ni u alkohol, ni u drogu, ni u lažna društva, da bi se smirio, niti mora svojim umovanjima doći do odgovora, vrteći se neprestano u začaranom krugu. Ono što čovjek treba učiniti jest vjerom prihvatiti da je uskrsli Isus nadvladao smrt, i ne samo svoju vlastitu, već i smrt svakog čovjeka. Ljudsko se srce ne mora više ničega bojati, ni patnje ni bolesti, ni zla ni mržnje, niti više treba tražiti kako osigurati život jer mu je život osiguran i zajamčen po Isusovu uskrsnuću,

Luca Rossetti da Orta, *Presveto Trojstvo*, 1739.

jer je zajedno s Isusom suuskrsnulo i čitavo čovječanstvo.

Takva vjera u uskrslog Krista, u čijem je uskrsnuću i naš život uskrsnuo, ima kao posljedicu drugačiji svakidašnji život te sv. Pavao s pravom govori: »Ako ste suuskrsnuli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu!« (Kol 3,1). Čovjek koji vjeruje u Isusovo uskrsnuće, a po Isusovom uskrsnuću i u vlastito, više ne prisvaja ovaj život samo za sebe, ne misli samo na vlastiti probitak. Taj je čovjek spreman život dijeliti s drugima, pomoći drugome, uložiti u drugoga, nahraniti i napojiti ga, obući ga i brinuti se za njega, bilo starca ili dijete, stranca ili bližnjega, muško ili žensko. Takav čovjek više nije sputan strahom da mora osigurati život i zdravlje, te visoki standard i sigurnu starost, već je svjestan da će život ponovno zadobiti s Isusom Kristom, iako ga ovdje na zemlji neminovno gubi kao i svi ostali. Njegov je život već umro za veličine ovoga svijeta kao što su moć bez kontrole, apsolutna vlast nad drugim čovjekom, probitak na račun drugoga, no život mu je skriven

LITURGIJSKI KALENDAR

OŽUJAK

26 N PETA KORIZMENA NEDJELJA

Ez 37,12-14; Ps 130,1-8; Rim 8,8-11; Iv 11,1-45

27 P Svagdan: Dn 13,1-9.15-18a.19-30.33-62; Ps 23,1-6; Iv 8,1-11

28 U Svagdan: Br 21,4-9; Ps 102,2-3.16-21; Iv 8,21-30

29 S Svagdan: Dn 3,14-20.24-25.28; Otpj. pj.: Dn 3,52-56; Iv 8,31-42

30 Č Svagdan: Post 17,3-9; Ps 105,4-9; Iv 8,51-59

31 P Svagdan: Jr 20,10-13; Ps 18,2-7; Iv 10,31-42

TRAVANJ

1 S Svagdan: Ez 37,21-28; Otpj. pj.: Jr 31,10-13; Iv 11,45-56

2 N NEDJELJA MUKE GOSPODNJE. CVJETNICA

3 P Svagdan Velikoga tjedna:

Iz 42,1-7; Ps 27,1-3.13-14; Iv 12,1-11

4 U Svagdan Velikoga tjedna: Iz 49,1-6;

Ps 71,1-6b.15ab.17; Iv 13,21-33.36-38

5 S Svagdan Velikoga tjedna: Iz 50,4-9a;

Ps 69,8-10.21bc-22.31.33-34; Mt 26,14-25

6 Č ČETVRTAK VEČERE GOSPODNJE.

VELIKI ČETVRTAK

7 P PETAK MUKE GOSPODNJE. VELIKI PETAK

8 S VELIKA SUBOTA. VAZMEMO BDJENJE

9 N NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODINOVA

10 P Drugi dan Vazmene osmine:

Dj 2,14.22-32; Ps 16,1-2a.5.7-8.11; Mt 28,8-15

11 U Treći dan Vazmene osmine:

Dj 2,36-41; Ps 33,4-5.18-20.22; Iv 20,11-18

12 S Četvrti dan Vazmene osmine:

Dj 3,1-10; Ps 105,1-4.6-9; Lk 24,13-35

13 Č Peti dan Vazmene osmine:

Dj 3,11-26; Ps 8,2a.5-9; Lk 24,35-48

14 P Šesti dan Vazmene osmine:

Dj 4,1-12; Ps 118,1-2.4.22-24.25-27a; Iv 21,1-14

15 S Sedmi dan Vazmene osmine:

Dj 4,13-21; Ps 118,1.14-21; Mk 16,9-15

s Kristom u Bogu, te drugi ljudi stoga ne prepoznaju njegove vrednote kao one koje daju smisao životu. Kada se pojavi Krist, bilo u trenutku tjelesne smrti, ili u trenutku konačnog očitovanja, u čijem je životu skriven život vjernika, tada će slava Kristovih vjernika svima biti očita. Do tog trenutka sretan Uskrs želimo jedni drugima u nadi buduće slave koja nas očekuje. ■

Peta korizmena nedjelja

26. ožujka 2023.

ULAZNA PJESMA

Dosudi mi pravo, i povedi
parbu moju protiv čeljadi
bezbožne, izbavi me od
čovjeka prijeverna i opaka,
jer ti si, Bože, zaklon moj!
(Ps 43,1-2)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, Bože naš,
tvoj se Sin iz ljubavi za svijet
predao u smrt.
Daj da i mi tvojom pomoću
odvažno stupamo putem
njegove ljubavi.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Svemoguću Bože,
usliši nam prošnje.
Ti si nas obasjao svjetlom
kršćanske vjere:
djelovanjem ove žrtve
očisti nas od grijeha.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Tko god živi i vjeruje u mene,
neće umrijeti nikada,
govori Gospodin!
(Iv 11,26)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću Bože,
pričestili smo se tijelom i
krvlju tvoga Sina.
Molimo te da uvijek
ostanemo njegovi udovi.
Po Kristu.

Prvo čitanje Ez 37,12-14*Duh svoj udahnut ću u vas da oživite.*

Čitanje Knjige proroka Ezekielia

Ovo govori Gospodin Bog: »Ja ću otvoriti vaše grobove, izvesti vas iz vaših grobova, narode moj, i odvesti vas u zemlju Izraelovu! I znat ćete da sam ja Gospodin kad otvorim grobove vaše i kad vas izvedem iz vaših grobova, narode moj! I duh svoj udahnut ću u vas da oživite i dovest ću vas u vašu zemlju iznat ćete daja, Gospodin, govorim i činim.«
– govori Gospodin Bog.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 130,1-8*Pripjev: U Gospodina je milosrđe i obilno je u njega otkupljenje.*

Iz dubine vapijem tebi, Gospodine:

Gospodine, usliši glas moj!

Neka pazi uho tvoje

na glas moga vapaja!

Ako se, Gospodine, grijehâ budeš spominjao,

Gospodine, tko će opstati?

Al' u tebe je praštanje

da bismo ti služili.

Drugo čitanje Rim 8,8-11*Duh onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama.*

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Oni koji su u tijelu, ne mogu se Bogu svidjeti. A vi niste u tijelu, nego u Duhu, ako Duh Božji prebiva u vama. A nema li tko Duha Kristova, taj nije njegov. I ako je Krist u vama, tijelo je doduše mrtvo zbog grijeha, ali Duh je život zbog pravednosti. Ako li Duh onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, onaj koji uskrisi Krista od mrtvih oživit će i smrtna tijela vaša po Duhu svome koji prebiva u vama.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 11,25a.26

Ja sam uskrsnuće i život, govori Gospodin;
tko vjeruje u me, neće umrijeti nikada.

Evanđelje Iv 11,3-7.17.20-27.33b-45 (kraća verzija)*Ja sam uskrsnuće i život.*

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Lazarove sestre poručise Isusu: »Gospodine, evo onaj koga ljubiš, bolestan je.« Čuvši to, Isus reče: »Ta bolest nije na smrt, nego na slavu Božju, da se po njoj proslavi Sin Božji.« A

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Isus uskrisuje Lazara, 1609.

Isus ljubljaje Martu i njezinu sestru i Lazara. Ipak, kad je čuo za njegovu bolest, ostade još dva dana u onome mjestu gdje se nalazio. Istom nakon toga reče učenicima: »Pođimo opet u Judeju!«

Kad je dakle Isus stigao onamo, nađe da je onaj već četiri dana u grobu. A kad Marta dođu da Isus dolazi, pođe mu ususret, dok je Marija ostala u kući. Marta reče Isusu: »Gospodine, da si bio ovdje, brat moj ne bi umro. Ali i sada znam: što god zaišteš od Boga, dat će ti.« Kaza joj Isus: »Uskrsnut će brat tvoj!« A Marta mu odgovori: »Znam da će uskrsnuti o uskrsnuću, u posljednji dan.« Reče joj Isus: »Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada. Vjeruješ li ovo?« Odgovori mu: »Da, Gospodine! Ja vjerujem da si ti Krist, Sin Božji, onaj koji dolazi na svijet!« Nato Isus, sav potresen, upita: »Kamo ste ga položili?« Odgovoriše mu: »Gospodine, dođi i pogledaj!« I zaplaka Isus. Nato su Židovi govorili: »Gle, kako ga je ljubio!« A neki između njih rekoše: »Zar on, koji je slijepcu otvorio oči, nije mogao učiniti da ovaj ne umre?«

Isus onda, ponovno potresen, pođe grobu. Bila je to pećina, a na nju navaljen kamen. Isus zapovjedi: »Odvalite kamen!« Kaže mu pokojnikova sestra Marta: »Gospodine, već zaudara. Ta četvrti je dan.« Kaže joj Isus: »Nisam li ti rekao: budeš li vjerovala, vidjet ćeš slavu Božju?« Odvališe dakle kamen. A Isus podiže oči i reče: »Oče, hvala ti što si me uslišao. Ja sam znao da me svagda uslišavaš; no rekoh to zbog nazočnog mnoštva: da vjeruju da si me ti poslao.« Rekavši to povika iza glasa: »Lazare, izlazi!« I mrtvac iziđe, noge mu i ruke bile povezane povojima, a lice omotano ručnikom. Nato Isus reče: »Odriješite ga i pustite neka ide!« Tada mnogi Židovi koji bijahu došli k Mariji, kad vidješe što Isus učini, povjerovalaše u nj.

Riječ Gospodnja.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, uputimo svoje iskrene prošnje milosrdnom Ocu, koji nam je u neizmjerne ljubavi darovao život svoga Sina da bismo se spasili svake tame smrti i baštinili vječni život:

1. Kristovi smo po Duhu Božjem koji prebiva u nama. Osnaži svoju Crkvu djelovanjem Duha Božjega i vodi je putevima pravednosti i svetosti, molimo te.
2. Imajući čvrstu vjeru u Očevu milosrđe, Krist je uskrisio Lazara od mrtvih. Daj da svećenici uvijek i u svemu svoje pouzdanje stavljaju u tvoje ruke i tako vrše tvoju svetu volju za koju si ih osposobio, molimo te.
3. U našem korizmenom hodu osjetili smo tvoju blizinu. Daj da svu svoju snagu usmjerimo na još revnije vršenje djela milosrđa i skrušena srca isповjedimo sve svoje grijehе, molimo te.
4. Tvoj je Sin iskazao veliko suosjećanje s Marijom i Martom zbog tjelesne smrti njihova brata Lazara. Daj da svi potrebiti kroz našu pomoć i suosjećanje osjete da nisu napušteni u svojim bolima i poteškoćama, molimo te.
5. Tvoj je Sin rekao za sebe da je uskrsnuće i život. Sve naše pokojne blago primi i oprosti im grijehе, te ih po vjeri u Krista uvedi u vječnost, molimo te.

Milosrdni Oče, kao što ti je Sin zahvalio što si ga uslišio i uskrisio Lazara od mrtvih, i mi ti zahvalujemo na svakome novome danu i tvojoj neizmjerne ljubavi kojom nas iznova okupljaš u svome domu. Primi ove naše prošnje koje smo ti izrekli i po svome ih milosrđu usliši. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	428	Smiluj mi se, Gospodine
Otpjevni psalam:		U Gospodina je milosrđe (ŽV 2-2005)
Prinosna:	437	Bog ni svog Sina ne poštedje
Pričesna:	242	O sveta gozbo
Završna:	457-460.2 i 3	Ja se kajem

Uskrsnuće i život

Lazar je imao dvije sestre. Mariju i Martu. Ne spominje se više nitko iz njihove obitelji. Jedan brat i dvije sestre. Dvije neudane sestre i jedan neoženjeni brat. Upućeni su jedno na drugo. Ne znamo njihovu obiteljsku situaciju. Ne znamo što se dogodilo s roditeljima, a nije nam poznato ni zašto su svi ostali samci. Znamo da su skrbili jedno za drugo i da je k njima navraćao Isus sa svojim učenicima. Isusovo se prijateljstvo s ovom obitelji prenijelo i na Isusove učenike, a čini se, i na susjede i cijelo selo. Ivanu je važno spomenuti da je Lazarova sestra Marija Isusu oprala noge i pomazala ih skupocjenom pomasti. Zbog ovoga se često povezuje Marija Magdalena s Marijom iz Betanije. Po sebi nije nemoguće da je Isus Mariju iz Magdale najprije oslobodio od demona pa da se ona nakon toga vratila obiteljskoj kući, pomazala Isusu noge kada je došao u goste i skrbila za brata. Ostaje u mraku prošlosti je li riječ o jednoj i istoj Mariji. Svakako, Marija je zabrinuta za brata Lazara koji je bolestan. Njoj se čini da je bolest opasna pa zajedno sa sestrom šalje poruku učitelju da je bolestan onaj koga učitelj voli. Sestre ne kažu jednostavno da je brat Lazar bolestan. Ne nazivaju ga ni imenom ni bratom. O njemu govore kao o onom koga Gospodin ljubi. Ne kažu ni da nešto očekuju. Ne mole za zdravlje. Samo učitelja obavještavaju da je bolestan onaj koga on ljubi. To im se čini sasvim dovoljno. To da ga Isus ljubi sestrama je više nego ikakva molba za zdravlje.

Isusova je reakcija iznenađujuća. Kaže da Lazarova bolest nije na smrt. A Lazar će ipak umrijeti. Kaže da je njegova bolest na slavu Božju i prigoda da se proslavi Sin Čovječji. Ni u Lazarovoj bolesti ni u njegovoj smrti Isus ne vidi kraj i tragediju. Vidi prigodu za proslavu nebeskog Oca i za proslavu Sina Čovječjega.

Ivan potom piše jednostavnu rečenicu u kojoj kaže da je Isus ljubio Martu, njezinu

sestru i Lazara. U njezinoj se jednostavnosti krije tajna ljubavi. Ljubav nije općenita. Kad bi bila, Ivan bi rekao da Isus ljubi sve ljude jednako. Ljubav je uvijek posebna. Ljubi se konkretno ljudsko biće sa svojim imenom i svojim životom. Ivan kaže da je Isus ljubio Martu, Mariju i Lazara pa ipak nije se odmah, dočim je čuo da je Lazar bolestan, zaputio u Betaniju. Ljubio ih je, ali je ostao još dva dana u mjestu gdje se nalazio. Ljubav nije hitno djelovanje po očekivanjima onoga koga ljubim. Isus voli ovo troje ljudi, ali ne čini ono što oni očekuju. On ih ljubi i vidi što oni ne vide. Njegov odlazak u Betaniju njemu samome je opasan. To opažaju njegovi učenici. Židovi su tamo tražili da ga ubiju. Odlaskom u Betaniju izlaže se smrtnoj opasnosti. Isus im odgovara usporedbom o danu koji ima dvanaest sati. Dvanaest sati svjetla je slika života. Isusovo vrijeme nije isteklo i njegovo djelo nije još dovršeno. Povratak u Judeju i služi upravo dovršenju djela zbog kojega je došao.

Susret s Martom

Kad je Marta dočula da je Isus blizu, izišla je iz kuće i pošla mu u susret. U njezinim riječima osjećamo tugu zbog smrti brata i tugu što Isus nije bio u blizini. Marta je uvjerenja da bi Isusova blizina spriječila bratovu smrt. Štoviše, ona vjeruje da ni sada ništa nije nemoguće od onoga što Isus zaište od Oca. Ona ga ne moli da joj brata vrati u život. Njezino povjerenje u Isusov odnos s nebeskim Ocem i njezino povjerenje u njegovu ljubav prema njoj i bratu je veliko. Istovremeno je pogođena tugom. Brat je umro, a Isus nije bio tu. Isusovu utjehu da će Lazar uskrsnuti Marta prihvaća, ali njezina tuga zbog toga nije manja. Brat nije više živ. I Isus joj tada odgovara rečenicom koja je od tada mnogima najčvršći oslonac u blizini smrti: »Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. I tko god živi i vjeruje u mene, neće umrijeti nikada.« (Iv 11, 25-26).

Jan Cornelisz Vermeyen, *Lazarovo uskrsnuće*, 1547.–1549.

Isus ne kaže da ima moć uskrsnuti mrtve. On kaže da je on uskrsnuće i život. Vjera u njega znači imati život bez obzira na prijetnju smrću. Vjera u njega daje život i onima koji umru. Upravo je to slučaj s Lazarom. On je umro, ali vjera u Isusa može učiniti da bude živ. Ovdje slutimo razlog Isusovog otezanja s odlaskom u Betaniju. Kao da je htio da sestre iskuse bratovu smrt kako bi mogle iskusi na koji je način Isus život i uskrsnuće. Ovo je ujedno i najснаžnija pouka o njegovoj smrti i uskrsnuću koji će vrlo brzo uslijediti. Marta u svom odgovoru više ne spominje brata. Njezina vjera nije vjera u mogućnost bratova povratak u život. Ona je posve usmjerena na Isusa. Ona vjeruje Isusu da je on Krist, Sin Božji, Mesija.

Susret s Marijom

Marta će zovnuti sestru Mariju. Marija će učitelja susresti s istim riječima kao i ranije sestra Marta. No između Marije i Isusa se neće nastaviti razgovor. Marija je bila uplakana, a to su bili i Židovi koji su je pratili. Tada je i Isusa zahvatila emotivna potresenost. Tražio je gdje su ga pokopali. I povelu su ga da sam vidi. Tada je i Isus zaplakao. Židovi su njegove suze shvatili kao izraz ljubavi prema Lazaru. Ivan sugerira da su suze bile izraz sućuti sa zaplakanom Marijom i Židovima. Ljubav se ovdje pokazuje kao

spособnost suosjećanja s onim koga se ljubi. Među Židovima je bilo i onih koji nisu mogli sustegnuti prigovor. Ovaj put nije prigovor da Isus nije bio tu kada je Lazar umirao, nego se odnosi na njegovu moć koju su vidjeli kada je slijepcu vratio vid. Nije li mogao i Lazaru pomoći da ne umre? Isus će još jednom osjetiti potresenost i odmah će poći prema pećini u koju je pokopan Lazar. Na Isusovu zapovijed da odvale kamen reagira sestra Marta. Ona je maloprije izrekla svoju vjeru, ali je nije mogla povezati s mogućnošću povratka brata u život. Naša vjera u Krista uvijek je kraća od onoga tko on uistinu jest i što je s njim sve moguće.

Isus će pozvati Lazara da iziđe. On će izići živ. To će biti razlog da mnogi povjeruju u njega i to će biti razlog odluke židovskih glavara da ga ubiju. U trenutku kada se pokazalo najjače svjetlo života pojavljuje se i najmračniji ljudski dio: volja da ubiju onoga tko vraća u život. Suprotnost ne može biti veća. Isus za sebe kaže da je život i uskrsnuće, a glavari ga žele ubiti.

Kada se vjernici okupe oko stola Gospodnjega, oni se susreću s ubijenim i živim Gospodinom. Tako im i smrti najbližih i vlastita smrt ulaze u svjetlo, u dan onoga tko je prošao kroz smrt, ali koga smrt nije mogla zadržati, jer je on život i uskrsnuće.

Ante Vučković

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica

2. travnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Hosana Davidovu sinu:
Blagoslovljen koji dolazi
u ime Gospodnje.
Izraelov Kralju:
Hosana u visini!
(Mt 21,9)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću vječni Bože,
poslušan tvojoj volji
naš je Spasitelj uzeo tijelo,
ponizio sama sebe i podnio
sramotu križa.
Daj da slijedimo uzor
njegova poniženja, s njime
zajedno trpimo i postignemo
slavu uskrsnuća.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, smiluj nam se
po mucu svoga Sina.
Djelima to ne zaslužujemo,
ali se uzdamo u tvoje
milosrđe i jedinstvenu žrtvu
Isusa Krista.
Koji s tobom.

PRIČESNA PJESMA

Oče moj, ako me ne može
mimoići ova čaša da je ne
pijem, neka bude volja tvoja.
(Mt 26,42)

POPRIČESNA MOLITVA

Po ovoj pričesti, smjerno te,
Gospodine, molimo: Ti si
nam smrću svoga Sina dao
da se nadamo životu u koji
vjerujemo. Daj da njegovim
uskrsnućem stignemo cilju
zemaljskog putovanja.
Po Kristu.

~ KOD BLAGOSLOVA GRANČICA

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju (21,1-11)

Kad se približiše Jeruzalemu te dođoše u Betfagu, na Maslinskoj gori, posla Isus dvojicu učenika govoreći: »Pođite u selo pred vama i odmah ćete naći privezanu magaricu i uz nju magare. Odriješite i dovedite ih k meni. Ako vam tko što rekne, recite: 'Gospodinu trebaju', i odmah će ih pustiti.« To se dogodi da se ispuni što je rečeno po proroku: »Recite kćeri Sionskoj: Evo kralj ti tvoj dolazi, krotak, jašuć na magarcu, na magaretu, mladetu magaričinu.« Učenici odu i učine kako im naredi Isus. Dovedoše magaricu i magare te stave na njih haljine i Isus uzjaha na njih. Silan svijet prostrije svoje haljine po putu, a drugi rezahu grane sa stabala i sterahu ih putem. Mnoštvo pak pred njim i za njim klicaše: »Hosana Sinu Davidovu! Blagoslovljen onaj koji dolazi u Ime Gospodnje! Hosana u visinama!« Kad uđe u Jeruzalem, uskomeša se sav grad i govoraše: »Tko je ovaj?« A mnoštvo odgovaraše: »To je prorok, Isus iz Nazareta galilejskoga.«

Riječ Gospodnja.

~ U MISI

Prvo čitanje Iz 50,4-7

Čitanje knjige proroka Izaije

Gospodin Bog dade mi jezik vješt
da znam riječju krijepiti umorne.
Svako jutro on mi uho budi
da ga slušam kao učenici.
Gospodin Bog uho mi otvori:
ja se ne protivih niti uzmicah.
Leđa podmetnuh onima što me udarahu,
a obraze onima što mi bradu čupahu,
i lica svojeg ne zaklonih
od pogrda ni od pljuvanja.
Gospodin Bog mi pomaže,
zato se neću smesti.
Zato učinih svoj obraz ko kremen
i znam da se neću postidjeti.
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 22,8-9.17-20.23-24

Pripjev: Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?

Svi koji me vide, podruguju se meni,
razvlače usne, mašu glavom:
»Uzdao se u Gospodina, neka ga sad izbavi,
neka ga spasi ako mu omilje!«

Duccio di Buoninsegna,
Juda izdaje Isusa, 1308. – 1311.

Opkolio me čopor pasa,
rulje me zločinačke okružile.
Probodoše mi ruke i noge,
sve kosti svoje prebrojiti mogu.
Razdijeliše među se haljine moje
i za odjeću moju baciše kocku.
Ali ti, Gospodine, daleko mi ne budi;
snago moja, pohiti mi u pomoć!

A sada, braći ću svojoj navješćivati ime tvoje,
hvalit ću te usred zbora.

»Koji se bojite Gospodina, hvalite njega!
Svi od roda Jakovljeva, slavite njega!
Svi potomci Izraelovi, njega se bojte!«

Drugo čitanje Fil 2,6-11

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Filipljanima
Krist Isus, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe »opljeni« uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnikâ, zemnikâ i podzemnikâ. I svaki će jezik priznati: »Isus Krist jest Gospodin!« – na slavu Boga Oca.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Fil 2,8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu.
Zato ga Bog preuzvisi i darova mu ime,
ime nad svakim imenom.

Evanđelje Mt 26,14 – 27,66

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Mateju

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Početak obreda:	468	Hosana Davidovu Sinu
Ophod:	469	Židovska su djeca
ili:	470 ili 471	Slava, čast i hvala ti
Ulazna:	472	Kad je ono Gospodin
Otpj. ps.:	474	Bože moj
Prije evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Prinosna:	228.2	Po obećanju
Pričesna:	479	O Spase roda ljudskoga
ili:	245	Moj Isuse
Završna:	463	Sretnih li vas
ili:	856	O Isuse, daj da pjevam

MOLITVA VJERNIKA

Današnjim je mesijanskim ulaskom u Jeruzalem započelo Kristovo otkupiteljsko djelo. Zahvalni za dar našeg spasenja po Kristovoj mucii, smrti i uskrsnuću, uputimo Bogu Ocu svoje prošnje:

1. Tvoj Sin se nije držao svoga božanstva, već je odlučio ponizno ti služiti u ljubavi prema ljudima. Daj da se tvoja Crkva ugleda na njegovu poniznost u služenju, molimo te.
2. Tvoj je Sin u potpunosti prihvatio tvoju svetu volju. Ohrabri pastire svoje Crkve da poput Krista svoje predanje stave u tvoje ruke, molimo te.
3. Znajući da ga čeka muka, Krist je ipak pristao na svaku žrtvu poradi našeg spasenja. Daj da i mi slijedimo njegov primjer i žrtvuemo se za dobrobit i spasenje svega svijeta, molimo te.
4. Okupljeni u tvom domu, slavimo svečani Kristov ulazak u Jeruzalem. Daj da nas tvoja neizmjerljiva ljubav i nadalje okuplja u zahvalnosti i molitvi oko tvog oltara, molimo te.
5. Krist je prolio svoju krv da bi nas spasio tame grijeha i smrti. Sve naše pokojne nagradi vječnim životom u svjetlu Kristova uskrsnuća u Kraljevstvu nebeskom, molimo te.

Bože Oče, prinosimo ti ove naše prošnje i molimo te da nam otvoriš srca kako bismo u velikom tjednu mogli shvatiti smisao Kristove žrtve te, preobraženi njegovim predanjem za naše spasenje, postali hrabri navjestitelji slavnoga uskrsnuća.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Matej otkriva u Isusovoj mucii puno više nego što oči mogu vidjeti

Ruke učenika za stolom euharistije su i moje ruke

Evandelisti posvećuju dosta pažnje Isusovoj mucii i smrti. Najčešće se preklapaju izvještaji, no svaki evandelist donosi događaje, manje detalje koji su za tog evandelistu karakteristični. Ove godine čitamo muku po Mateju. Stoga donosimo ono što Matej donosi u svom evanđelju, a nema kod drugih evandelistu.

Prva takva Matejeva karakteristika su dva detalja s Večer Gospodnje. Prvi – svi učenici pitaju: Jesam li ja taj koji ću te predati? Jesam li baš ja koji želi da nestaneš sa scene? Pomalo čudno. Svatko zna u sebi kakav stav ima prema Isusu, no počinju sumnjati. Jesam li ja taj koji sam protiv Učitelja? Ovo pitanje, kao kateheza, jest vrlo aktualno i za naš život. Drugi detalj – Juda pita isto. Ovo nalazimo samo kod Mateja i također samo kao kronološki događaj ima smisla. Jer nakon Isusovog potvrdnog odgovora, očekivali bismo da će ga drugi učenici odmah u tome spriječiti. Međutim, Večera se mirno nastavlja. Koja je poruka s ovim pitanjem – jesam li pravi učenik ili sam protiv Isusa? Za Večerom su svi učenici, oni koji se ljube, ne oni koji predaju jedni druge. Sve ruke su za stolom, i ruke Jude. Juda nije dopustio da ga zahvati poruka života Isusa Krista. Bio je navezan na svoje stavove i poglede, te je predao Isusa. I mi smo pozvani postaviti si pitanje, napose u tjednu pred nama, kao i svi učenici: jesam li ja taj koji ne odgovara na Isusovu ponudu, ili ne? Jesam li pravi Isusov učenik?

Nasilje mača i snaga ljubavi

Imamo nadalje detalj nad kojim Matej više od svih drugih inzistira – odbijanje svakog oblika nasilja. *Vrati mač na njegovo mjesto jer svi koji se mača laćaju od mača i ginu.* Samo Matej donosi ovu rečenicu. Novi svijet

Isusa Krista se ne gradi nasiljem. To je bio put zemaljskih kraljevstava. U novom svijetu nema nasilja oružja, nego se snagom ljubavi mijenja svijet. Snaga kršćana nije mač, nego ljubav Boga oca u Isusu Kristu, predanog za život svih ljudi.

San i pranje ruku – oslušivati nutrinu Božju, a ne vanjštinu ljudsku

Iduća dva detalja koja imamo kod Mateja, a nema kod drugih učenika je san Pilatove žene, te pranje ruku Pilata. *Mani se ti onoga pravednika jer sam danas u snu mnogo pretrpjela zbog njega* govori žena Pilatova. Upoznavati Isusa znači biti zahvaćen njegovom porukom cijelim bićem, sviješću i podsviješću. Isusova poruka, bilo pozitivno bilo negativno, djeluje na nas dok bdijemo i dok spavamo. A Pilat pak pere ruke govoreći *Nevin sam od krvi ove! Vi se pazite!* Nažalost, nije u tom trenutku prepoznao vlastiti trenutak spasenja i moguće preobrazbe. Tko vjeruje u mesije, spasitelje ovoga svijeta, u moć, novac, nasilje, odbija Isusovu ponudu, suočit će se sa svim posljedicama s kojima se suočio i Izraelski narod tijekom svoje povijesti i njihovog putovanja nacije. Pilat ne oslušuje nutrinu Božju, nego vanjštinu ljudsku.

Sedam božanskih pasiva aktivno otkrivaju snagu i obilje Kalvarijskog događaja

Više je detalja koje opisuje Matej, a koji su se dogodili na Kalvariji. Važno je znati da se ne radi o kronologiji nego slike kojima Matej želi objasniti što se zaista dogodilo, a što ne, znači da su fizičke oči vidjele. Može biti puno realnije ono što se ne vidi, od onoga što se vidi, kada promatramo Isusa. Matej tako uzima slike iz Staroga zavjeta. Da smo sami bili na Kalvariji i mi bismo vidjeli scenu gdje, rekoše Krist, umire s dvojicom razbojnika. No ondje se događao preokret ljudske

povijesti. Matej koristi slike koje su ljudima u Izraelu itekako poznate kako bi izvukli poruku za svoje živote. Matej, ono što se ne vidi, a što se dogodilo, opisuje kako bi bilo svima nama vidljivo. Hramska zavjesa je bila razderana (sedam glagola su u pasivu na ovom mjestu). Tko je subjekt ovih glagola? Bog. Radi se o božanskim pasivima kako bi se izbjeglo spominjanje Božjeg imena. Bog je razderao hramsku zavjesu, razdvojnica Svetinje nad svetinjama između Boga i ljudi, zavjesu iza kojega je mogao ući samo Veliki svećenik jednom godišnje. Materijalno se zavjesa nije razderala, ali je drugi veo razderan. Veo, razdvojnica između Boga i ljudi je zauvijek razderana. Bog govori čovjeku *Evo me*. Čovjek ima pristup kući Božjoj i licu Božjem u Isusu Kristu. Zemlja je bila protresena. Tamo gdje Bog dolazi događa se potres našega bića. Događa se važna promjena u našem biću. »Svijet« je s Isusom okrenut naglavačke. Potres će biti ponovno na uskrsno jutro. Pećine su bile raspuknute. Kamena srca su puknula. Kada promatramo Isusov darovani život za druge u ljubavi, lomi se srce. Grobovi su bili otvoreni i mnogi preminuli su bili uskrsnuti. Ezekiel je govorio kako će Bog otvoriti grobove i uskrsnuti preminule. S Isusom se to dogodilo. *Te iziđoše iz grobova nakon njegovog uskrsnuća, uđoše u sveti grad i pokazaoše se mnogima*. Ovo se kronološki nije dogodilo. Svjesni smo toga jer bi se drugačije odvio cijeli događaj onda u Jeruzalemu da se zaista dogodilo. Ovo je teološka poruka s kojom Matej želi reći da su se ispunila proroštva zapisana u Starom zavjetu. Isus je sašao nad pakao i božanskom snagom pobijedio sile zla. Matej nam kroz ovih sedam glagola želi reći što se zaista dogodilo, te vidimo kako je puno očitiše od onoga što su oči na Kalvariji gledale.

Judina smrt

Samo Matej govori o Judinoj smrti, i iščitava u jednom novom svjetlu, govoreći kako su važne odluke koje donosim u životu, te da mogu biti fatalne. Tri godine je bio s Isusom te predao Isusa. Ne govori se da je izdao

Isusa, nego da je predao. Važno je osloboditi se stereotipa osude Jude. Što se dogodilo s Judom? Slušao je Isusa, no s obzirom na svoje ideje o Mesiji, razočarao se. Bilo je daleko od njegovog razumijevanja i njegove odanosti religioznim autoritetima. U određenom trenutku se osjetio neizmerno sam, usamljen, i suočio se u svojoj osami s pogrešnom odlukom. Rekli bismo naletio je na pogrešnog »ispovjednika«. Napravio je pogrešnu odluku, no nažalost nije se obratio Isusu nego religioznim autoritetima. Spasio bi život da je tražio Isusa i nakon velike pogreške. Za svakog čovjeka ima nade, no uputimo se Isusu.

Zemaljski »stražari« vječnog života

Zadnji detalj onoga što donosi samo Matej jesu stražari na grobu te da nakon Isusove smrti svećenički glavari i farizeji nisu mogli mirovati. Mislili su da su položili kamen, grobni, preko smrti Isusovog kraljevstva, pa ipak idu Pilatu, uplašeni da ne bi zaživjelo Isusovo kraljevstvo. Žele staviti točku na kraj Isusovog života. Ipak s Isusom je došlo novo kraljevstvo koje će zbrisati kraljevstva nasilja, nepravde, korupcije. Isus je dao život novom kraljevstvu, kraljevstvu ljubavi. Svojom slabošću je protresao stare utvrde kraljevstva. Božanska moć ljubavi, eksplozija Božje snage se očitovala u uskrsnoj noći, a stražari se pobjegli. I mi možemo biti stražari staroga svijeta. Otvorimo se u ovom tjednu novosti Isusovog kraljevstva.

Josip Bošnjaković

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak

6. travnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Mi treba da se hvalimo križem Gospodina našega Isusa Krista, u kojem je spas, život i uskrsnuće naše, po kojemu smo spašeni i oslobođeni.
(usp. Gal 6,14)

ZBORNA MOLITVA

Bože, slavimo presvetu večeru kad je tvoj Jedinorođenac, spreman da pođe u smrt predao Crkvi žrtvu novog Saveza i gozbu svoje ljubavi. Daj da iz tog otajstva crpimo ljubav i život. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, kad god se slavi spomen ove žrtve, izvršuje se djelo našega otkupljenja: zato daj da dostojno slavimo ta otajstva. Po Kristu, Gospodinu našem.

PRIČESNA PJESMA

Ovo je Tijelo, koje se za vas predaje; ova čaša novi je Savez u mojoj Krvi: ovo činite, kad god blagujete i pijete, meni na spomen.
(1Kor 11,24-25)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću Bože, ovdje nas na zemlji krijepiš večerom svoga Sina: daj nam uživati na njegovoj vječnoj gozbi. Po Kristu.

Prvo čitanje Izl 12,1-8.11-14

Naredbe o pashalnoj večeri.

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Gospodin reče Mojsiju i Aronu u zemlji egipatskoj: »Ovaj mjesec neka vam bude početak mjesecima; neka vam bude prvi mjesec u godini. Ovo objavite svoj zajednici izraelskoj i recite: Desetog dana ovoga mjese-ca neka svatko po porodici pribavi jedno živinče. Tako, jedno na kuću. Ako je porodica premalena da ga potroši, neka se ona priključi svome susjedu, najbližoj kući, prema broju osoba. Podijelite živinče prema tome koliko koja osoba može pojesti. Živinče neka bude bez mane, od jedne godine i muško. Možete izabrati bilo janje bilo kozle. Čuvajte ga do četrnaestoga dana ovoga mjeseca. A onda neka ga sva izraelska zajednica zakolje između dva sutona. Neka uzmu krvi i poškrope oba dovratnika i nadvratnik kuće u kojoj se bude blagovalo. Meso, pečeno na vatri, neka se pojede te iste noći s beskvasnim kruhom i gorkim zeljem. A ovako ga blagujte: opasanih bokova, s obucom na nogama i sa štapom u ruci. Jedite ga žurno: to je pasha Gospodnja. Jer te ću noći ja proći egipatskom zemljom i pobiti sve prvorođence u zemlji egipatskoj, i čovjeka i životinju. Ja, Gospodin, kaznit ću i sva egipatska božanstva. Krv neka bude znak na kućama u kojima vi budete. Gdje god spazim krv, prijeći ću vas; tako ćete izbjeći pokolju zatornomu kad se oborim na zemlju egipatsku. Taj dan neka vam bude spomendan. Slavite ga u čast Gospodinu po trajnoj uredbi od koljena do koljena.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 116,12-13.15-18

Pripjev: Čaša blagoslovna zajedništvo je krvi Kristove!

Što da uzvratim Gospodinu za sve što mi je učinio?

Uzet ću čašu spasenja i zazvati ime Gospodnje.

Dragocjena je u očima Gospodnjim smrt pobožnika njegovih.
Gospodine, tvoj sam sluga,
sin službenice tvoje:
ti si razriješio okove moje.

Tebi ću prinijeti žrtve zahvalne, zazvat ću ime Gospodnje.
Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje pred svim pukom njegovim.

Drugo čitanje 1Kor 11,23-26

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: »Ovo

Bernardino Campi,
Isus pere noge apostolima, 1569.

je tijelo moje – za vas. Ovo činite meni na spomen.« Tako i čašu po večeri govoreći: »Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.« Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 13,34

Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin, ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas.

Evanđelje Iv 13,1-15

Do kraja ih je ljubio.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Bijaše pred blagdan Pashe. Isus je znao da je došao njegov čas da prijeđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio. I za večerom je đavao već bio ubacio u srce Judi Šimuna Iškariotskoga da ga izda. A Isus je znao da mu je Otac sve predao u ruke i da je od Boga izišao te da k Bogu ide pa usta od večere, odloži haljine, uze ubrus i opasa se. Nalije zatim vodu u praonik i počne učenicima prati noge i otirati ih ubrusom kojim je bio opasan. Dođe tako do Šimuna Petra. A on će mu: »Gospodine! Zar ti da meni pereš noge?« Odgovori mu Isus: »Što ja činim, ti sada ne znaš, ali shvatit ćeš poslije.« Reče mu Petar: »Nećeš mi prati nogu nikada!« Isus mu odvrati: »Ako te ne operem, nećeš imati dijela sa mnom.« Nato će mu Šimun Petar: »Gospodine, onda ne samo noge, nego i ruke i glavu!« Kaže mu Isus: »Tko je okupan, ne treba drugo da opere nego noge – i sav je čist! I vi ste čisti, ali ne svi!« Jer znao je tko će ga izdati. Stoga je i rekao: »Niste svi čisti.« Kad im dakle oprao noge, uze svoje haljine, opet sjede i reče im: »Razumijete li što sam vam učinio? Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite jer to i jesam! Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	503	Mi treba da se hvalimo
Otpjevni psalam:	504	Čaša blagoslovna
Prije evanđelja:	505	Zapovijed vam novu dajem
Pranje nogu:	506	Neka u vama ostan
Prinosna:	508	Gdje je ljubav, prijateljstvo
Pričesna:	247	Uzмите, jedite
ili:	242	O sveta gozbo
Prijenos Svetotajstva:	264-271	Usta moja uzdižite

MOLITVA VJERNIKA

Krist je na posljednjoj večeri ustanovio euharistiju i svojim učenicima oprao noge, te im na taj način dao primjer neizmjerne ljubavi i služenja. Želeći naučiti kako moramo ljubiti bližnje i služiti im, uputimo vječnome Ocu svoje prošnje:

1. Tvoj je Sin učenike nazvao prijateljima. Daj da tvoja Crkva naviješta Božju riječ potičući na istinsku ljubav i prijateljstvo među svim narodima svijeta, molimo te.
2. Svećenici su svakoga dana oko tvog oltara kao što su nekada Kristovi učenici bili s njime za stolom posljednje večere. Daj da svoje predanje stave u ruke tvoga Sina i neprestano crpe snagu iz svete euharistije, molimo te.
3. Krist je, nakon posljednje večere, dugo molio u samoći. Blagoslovi sve ljude koji ruke sklapaju na molitvu i usliši svaki njihov vapaj za tvojim smilovanjem, molimo te.
4. Pranjem nogu svojim učenicima, tvoj nam je Sin dao primjer pravog služenja braći. Učini nas poniznim služiteljima svima u potrebi, molimo te.
5. Tvoj je Sin na posljednjoj večeri znao da uskoro dolazi čas kad će otići k tebi. Sve umiruće okrijepi svojom milošću i daj da pomireni s tobom, u miru usnu na vječnost, molimo te.

Vječni Oče, zahvaljujemo ti na daru tvoga Sina koji nas je svojim životom poučio poniznosti u vršenju tvoje svete volje. Želimo slijediti njegov primjer i u služenju braći ljudima pronaći smisao ovozemaljskog puta prema vječnosti u tvome Kraljevstvu.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Gozba ljubavi

Ondje gdje u ostalim evanđeljima stoji izvještaj o ustanovljenju Euharistije, Ivan govori o tome kako je Isus svojim učenicima oprao noge (Iv 13,1-17). Razlika je u vremenskoj odrednici »pred blagdan Pashe« (Iv 13,1). Ostali evanđelisti govore o samom blagdanu Pashe.

Žrtva iz ljubavi

Ivan za to ima teološke razloge. On želi pokazati da je Isus sljedećeg dana umro na križu, upravo u vrijeme kad su se u Hramu prinisili za žrtvu jaganjci što će ih te večeri Izraelci blagovati na pashalnoj večeri. Tako je ova Isusova »večera« (13,2) bila anticipiranje sutrašnje pashalne večere. Unatoč Judinoj izdaji, Isus odlučno nastavlja sa svojim poslanjem što ga je primio od Oca (13,3). On svjesno ide prema svojoj muc i smrti, te je on taj koji zapravo odlučuje događaje koji se tiču njegovih posljednjih dana na zemlji. Kako bi naglasio koji je smisao euharistije, Ivan o njoj ništa ne govori, nego je zamjenjuje Isusovim služenjem svojim učenicima. To je smisao pranja nogu, koje je bilo posao slugu i robova, što se vidi i iz Petrove reakcije (13,6). Ipak, i Petar mora prihvatiti ljubav koju mu Isus iskazuje (13,8), jer samo će tako poslije, kad shvati što mu je Isus učinio, moći to isto i on činiti drugima. Kao što je ustanovljenje euharistije kod drugih evanđelista unaprijed naznačavalo Isusovu žrtvu za sve ljude, tako i ovo pranje nogu naznačuje onu ljubav koju će Isus pokazati svojom žrtvom za grešnike što će je podnijeti na križu. Isus kao »Učitelj i Gospodin« svojim je učenicima oprao noge (13,13-14). Za njih je iz ljubavi umro na križu. Kad im kaže da i oni to čine jedni drugima, onda im kaže da i oni moraju tako jedni druge ljubiti da budu spremni i život dati.

Isusovi prijatelji

Isus učenike naziva svojim prijateljima. Želite li biti Isusovi prijatelji? Vjerojatno

nema nikoga među vjernicima tko bi na ovo pitanje odgovorio niječno. No, što znači biti Isusov prijatelj? I što znači da je Isus prijatelj nama? Čitanja i liturgija Velikog četvrtka daju nam na to jasan odgovor. Pođimo od prvoga čitanja.

Već u Starom zavjetu Bog pokazuje ljubav prema svome narodu. On ih nalazi u njihovu ropstvu, u njihovim nevoljama, pa ih spašava i oslobađa ih. Proljetni blagdan Pashe predstavlja proljetnu Božju ljubav prema čovjeku, nešto novo i neviđeno, nešto veliko i nezamislivo. Bog pokazuje naklonost i prijateljstvo prema narodu koji je oslobodio iz ropstva.

Isus slavi taj isti blagdan Pashe sa svojim učenicima. Prema Ivanovu evanđelju euharistija proizlazi iz Isusove muke, smrti i uskrsnuća. To je proslava Božje ljubavi koja se predaje do kraja, one ljubavi kojom Bog tako ljubi svijet da je svojega jedinorođenoga Sina predao za spasenje svih ljudi. Slaveći euharistiju, postajemo dionici ove ljubavi. Euharistija je stoga zahvala za veliko djelo Božje ljubavi, no u isto vrijeme ona je i spomen-čin, to jest stvarno sudjelovanje u otajstvu koje slavimo. To znači da Bog sada nas ljubi, da sada, u ovom trenutku nas oslobađa.

Isusov čin pranja nogu njegovim učenicima postaje poziv i zapovijed: »Ovo je moja zapovijed: ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio! Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje. Vi ste prijatelji moji ako činite što vam zapovijedam« (15,12-14).

Kršćanin ne može na pravi način biti kršćanin i ne može na pravi način slaviti euharistiju ako istovremeno nije spreman »prati noge« drugima, a to znači ako nije spreman stvarno i djelima ljubiti druge, i ako nije spreman za druge dati i svoj život. To je prava euharistija. Iz ovoga postaje jasno da naša kršćanska vjera nije u prvom redu metoda postizanja nekoga nutarnjega

Franz Anton Maulbertsch, *Posljednja večera*, 1754.

osobnoga mira, nego je najprije poziv i poslanje. Pozvan sam da upoznam Isusa Krista, njegov nauk i njegova djela. Poslan sam da svojim životom budem Krist drugima.

Kršćanski vjernik neprestano treba gledati kako da ljubi druge kao što je Krist ljubio nas. Poslan je da se sagne i počne svima prati noge. Ima li u tome poniženja? Da, moglo bi se reći da ga ima. No tim poniženjem samih sebe postajemo Isusov prijatelji. Riječ je o vrlo konkretnom napatku. Prati noge drugima znači u obitelji redovito iznositi smeće, nakon drugoga nešto pospremiti, oprati kadu, oprati suđe, drugoga iznenaditi nekim darom, nekim djelom.

Isusu na spomen

U svojoj Prvoj poslanici Korinćanima apostol Pavao nastoji se uhvatiti u koštac s problemima koji su razdirali tamošnju kršćansku zajednicu. Među njima posebno je mjesto imao nered na njihovim tjednim sastancima (*1Kor 11,17*), na kojima je dolazilo do podjela (grč. *shismata*; *11,18*), jer nisu jeli jednu zajedničku »Gospodnju večeru« (*11,20*), nego je svatko jeo »vlastitu večeru«, te se očituju među njima socijalne

razlike (*11,21*). Stoga im Pavao želi ponovno posvijestiti što se na tim sastancima događa, donoseći poznate riječi ustanovljenja Euharistije. Tako nas ovaj odlomak uvodi u samo srce kršćanskoga slavlja euharistije. Pavao se osvrće ponajprije na praktična pitanja proslave euharistije u kršćanskoj zajednici. U tom kontekstu on spominje *novi Savez*. Gospodnja večera i dalje ostaje blagovanje Pashe. Zbog toga, kao što su Izraelci imali slaviti Pashu »po trajnoj uredbi od koljena do koljena« (*Izl 12,14*), tako i kršćani moraju slaviti euharistiju na spomen Kristu: »Ovo činite kad god pijete, meni na spomen« (*1Kor 11,25*). No, ona nije više samo spomen-čin izlaska iz Egipta, nego se sada njome navješćuje i smrt Gospodnja »dok on ne dođe« (*1Kor 11,26*). Na taj način ovaj spomen Kristova vazmenog otajstva ima i svoje eshatološko značenje.

Zaključak odlomka Ivanova evanđelja koji potiče učenike da čine kao što je Isus njima učinio, podsjeća na zaključak riječi ustanovljenja euharistije: »Ovo činite meni na spomen!« Euharistija se istinski ostvaruje tek u međusobnoj ljubavi kršćana.

Darko Tepert

Petak Muke Gospodnje

7. travnja 2023.

UVODNA MOLITVA

Spomeni se, Gospodine, velikih djela svoga milosrđa; spomeni se vazmenog otajstva, što ga je Krist, Sin tvoj započeo, kad je za nas prolio krv: štiti nas vazda i posvećuj. Po Kristu.

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogući vječni Bože! Ti si nas obnovio velikim djelom svoga milosrđa, blaženom smrću i uskrsnućem Isusa Krista, čuvaj u nama njegove plodove, i primanjem toga otajstva daj nam snage da ti vjerno služimo. Po Kristu.

MOLITVA NAD NARODOM

Tvoj narod, Gospodine, slavio je smrt tvoga Sina u nadi uskrsnuća s njime. Molimo te, blagoslovi ga i daj mu oprostjenje i utjehu, učvrsti vjeru u vječno otkupljenje. Po Kristu, Gospodinu našem.

Prvo čitanje Iz 52,13 – 53,12

Za naše je grijehе on proboden.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Gle, uspjet će sluga moj, uzvisit će se, podignuti i uzdići veoma! Kao što se mnogi nad njim užasnuše – tako mu je lice neljudski bilo iznakaženo te obličjem više nije naličio na čovjeka – tako će on mnoge zadiviti narode i kraljevi će pred njim stisnuti usta videć ono o čemu im nitko nije govorio, shvaćajuć ono o čemu nikad čuli nisu: »Tko da povjeruje u ono što čusmo, kome li se otkri ruka Gospodnja?« Izrastao je pred njim poput izdanka, poput korijena iz zemlje osušene. Ne bijaše na njem ljepote ni sjaja da bismo se u nj zagledali, ni izgleda da bi nam se svidio. Prezren bijaše, od ljudi odbačen, čovjek boli, vičan patnjama, od kog svatko lice otklanja, prezren bijaše, obescijenjen. On slabosti naše ponije, naše boli uze na se, a mi ga držasmo udarenim, od Boga pogođenim, poniženim. Za naše je grijehе on proboden, za opačine naše satrt. Na njega pade kazna radi našeg mira, njegovom se modricom izliječismo. Poput stada svi smo mi lutali, svatko je svojim okrenuo putem. A Gospodin je svalio na nj bezakonje nas sviju. Zlostavljahu ga, a on se pokori i usta svojih ne otvori. Ko janje na klanje odvedoše ga, ko ovca, nijema pred onima što strigu, usta svojih ne otvori. Iz pritvora je i sa suda otet; tko se brine za njegovu sudbinu? Da, iz zemlje je živih uklonjen, za grijehе naroda svog na smrt izbijen. Ukop mu dadoše među zločincima, a grob mu bi s bogatima, premda ne počini nepravde nit mu usta laži izustiše.

Al Gospodinu se svidje pritisnuti ga bolima. Žrtvuje li život svoj ko naknadnicu, vidjet će potomstvo, produžiti sebi dane i Gospodnja će se volja po njemu ispuniti. Zbog patnja duše svoje vidjet će svjetlost i nasititi se spoznajom njezinom. Sluga moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti. Zato ću mu mnoštvo dati u baštinu i s mogućnicima plijen će dijeliti jer sâm se predao na smrt i među zlikovce bio ubrojen, a on grijehе mnogih ponese na sebi i zauze se za zločince.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 31,2.6.12-13.15-17.25

Pripjev: Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!

Tebi se, Gospodine, utječem,
o da se ne postidim nikada:
u svojoj me pravdi izbavi!
U tvoje ruke predajem duh svoj:
otkupi me, Gospodine, Bože vjerni.

Jacopo Robusti,
Put na Kalvariju, 1564. – 1566.

Dušmanima svojim ruglo postadoh,
susjedima podsmijeh,
a zncancima strašilo;
koji me vide vani, bježe od mene.
Nestalo me ko mrtvacu iz sjećanja ljudi,
postadoh ko razbijena posuda.

A ja se, Gospodine, u tebe uzdam;
govorim: Ti si Bog moj!
U tvojoj je ruci sudbina moja:
istrгни me iz ruke dušmana
i onih koji me progone!

Rasvijetli lice nad slugom svojim,
po svojoj me dobroti spasi.
Budite hrabri i jaka srca,
svi koji se u Gospodina uzdate!

Drugo čitanje Heb 4,14-16; 5,7-9

Čitanje Poslanice Hebrejima

Braćo: Imajući velikoga Velikog svećenika koji prodrije kroz nebesa – Isusa, Sina Božjega – čvrsto se držimo vjere. Ta nemamo takva velikog svećenika koji ne bi mogao biti supatnik u našim slabostima, nego poput nas iskušavana svime, osim grijehom. Pristupajmo dakle smjelo prijestolju milosti da primimo milosrđe i milost nađemo za pomoć u pravi čas! Ta Krist je u dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bi uslišan zbog svoje predanosti: premda je Sin, iz onoga što prepati, naviknu slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Fil 2,8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga Bog preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom.

Evanđelje Iv 18,1–19,42

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Ivanu

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Otpj. ps.:	510 ili 511	Oče, u ruke tvoje
Prije evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Pokazivanje Križa:	512 ili 513	Dođite, poklonimo se
Klanjanje Križu:	515	Puče moj
ili:	516	Usta moja opjevajte
	481	Častimo te
Pričesna:	135.3	Bog je tako ljubio svijet
ili:	245	Moj Isuse

Raspeta Istina

Veliki petak

Vrlo je znakovit razgovor koji naš Gospodin vodi s Pilatom u trenutku suđenja, neposredno prije same osude. Pilat ga ispituje o njegovu djelovanju, a na poseban način o optužbi glavara i pismoznanaca koji ga optužiše i predadoše na sud s optužbom da se pravio kraljem. Isus ne opovrgava ovu istinu koju su oni izrekli i nesvjesno, s time da on svoju kraljevsku službu nikada nije ni pomislio vršiti u smislu zemaljske časti i vlasti. Zato on Pilatu govori da je kralj, ali da njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijet: »Isus odgovori: 'Ti kažeš: ja sam kralj. Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu. Tko je god od istine, sluša moj glas.' Reče mu Pilat: 'Što je istina?'«

Gorki kompromisi

Takav upit na koji nije čekao odgovor, a Isus mu ga je doduše već bio dao, mogao je izgovoriti čovjek koji je u ustima nosio okus gorčine kompromisa koje je u životu radio. Bio je podložan ljudima iznad sebe, te je u ime te podložnosti, a i potrebe da se održi na vlasti, morao toliko puta pogaziti očevitost i činjenice. Nakon toliko kompromisa i oportunitizma vjerojatno mu nije više ni padalo na pamet vjerovati u istinu i misliti da može biti toliko jaka da išta promijeni u životu čovjeka i društva. To se dogodi ljudima kada žive u svome relativizmu, to jest apsolutiziraju okolnosti svoga života i kompromis kao način življenja. Zato im ostaje okus gorčine u ustima nakon svakog od takvih kompromisa za koji znaju da nije ispravno rješenje, ali sebe su doveli u takvu situaciju da nemaju snage za zaokret i poći putem na kojemu svijetli istina. Pilat je gotovo lakonski upitao što je istina, ali nije čekao odgovor, jer ga u tom trenutku nije ni htio čuti ni imati. U dnu duše je slutio da bi ga takav iskren i ispravan odgovor prisililo da napravi drukčiju presudu od one koja

je njemu i njegovoj karijeri bila lakša. A u ovom slučaju činilo mu se jednostavnije žrtvovati jednog nezaštićenog čovjeka koji govori istinu, nego doći u sukob s masom pristranih lažaca.

U tom smislu Pilat nije jedini, niti je iznimka. Mi ljudi smo svi slični Pilatu kada ne želimo živjeti po istini, već vlastiti život i ponašanje, vlastita uvjerenja i stavove proglasimo istinom. Štoviše, danas ih proglašavamo 'svojom istinom na koju imam pravo', te u ime te istine razapinjemo i osuđujemo oko sebe sve one koji se usude reći nam drukčije. Upravo to je najglasnija krilatica modernoga čovjeka koji poput Pilata ne preže niti od osude nevinih, samo kako bi sačuvao samostalnost svoga grešnog života i pravo na grijeh. Zato ga uvijek istina, a napose Božja Istina, ugrožava, te protiv nje glasno i grozničavo viče: »Raspni, raspni!« Ljudima koji žive u svojim zabludama i kojima grijeh diktira uvjerenja i stavove, istina djeluje kao provokacija ili kao iritacija, no nakon svake takve presude istini, čovjeku ostaje gorak okus u ustima. Poput Pilata će relativizirati istinu, ili će poput židovskih poglavara i njihovih slugu prema njoj biti agresivni kako bi došli do svojih ciljeva, ali prije ili poslije istina izgovori svoj sud, pa makar i bila raspeta.

Ma kako negativan, i Pilatov primjer nam služi kao poučak. Jer istina ne bi smjela biti, i nije, predmet nadmudrivanja i rasprava, već je ona onaj snažni i jasni, precizni i konkretni Božji glas koji odjekuje u nutrini i savjesti. Kada se ljudi izgovaraju 'svojim istinama', to čine da ne dotaknu bolno mjesto u duši i ne otkriju pravu istinu o sebi i stanju svoga života. Ali istina nisu isprazne riječi i prepiranja, tek pojmovi i ideje, ma koliko mogle biti lijepe i privlačne, već je istina Božja prisutnost u duši. Trebamo težiti k istini koja ima težinu u životu, a koja nije izgovor za

Domenico Zampieri, *Put na Kalvariju*, 1610.

lagan i lagodan, prizemljen i površan život. Istina nisu retorička pitanja poput Pilatova, već snažna želja da otkrijemo temelj života i da u posvemašnjoj dosljednosti živimo na tom temelju, pa ako treba da se poradi toga hrvamo s nedaćama i izazovima. Istina nije tek hrpa izgovorenih riječi ili par nesuvislih misli, već je sadržaj koji ispunja srce i dira dušu u svoj njezinoj snazi.

Kraljevska krepost

No istina je iznad svega kraljevska krepost, kako reče naš Gospodin koji poveza svoje kraljevsko dostojanstvo sa svjedočenjem za istinu. Time je Isus sebe predstavio kraljem istine, bez obzira što je zbog toga bio osuđen na razapinjanje. Jer istina nije samo riječ ili pojava, već je osoba koja, u Isusu razapetom na križu, najglasnije izgovara istinu o Bogu i čovjeku. To jest u razapinjanju se pokazala prava istina o ljudskoj bijedi i Božjoj veličini. Bog je toliko ljubio svijet da je dao svoga Sina, a čovjek je toliko ljubio sebe na isprazan način, da je odbacio Božju ljubav. Svjesni toga jasno razaznajemo da je na križu na kojem umire onaj koji je Istina i

zbog kojega je sunce pomrčalo zasjala prava istina bez koje čovjek ne bi smio živjeti. Kao kraj istine Isus svu istinu objavljuje na križu koji postaje škola i znak istine.

No osim što je Isus na križu objavio svu istinu, on ju je snagom križa prenio i na nas da u nama bude kraljevska snaga kojom se služimo poput njega dajući svoj život za druge, svjesni da predanjem života doista dajemo život drugima koji iz njega crpe neprolazni dar vječnoga života. Tko želi kraljevati treba živjeti od istine, a tko živi od istine taj istinski kraljuje. Pogotovo što istina svoju uvjerljivost stječe upravo po tome što se daje razapeti za drugoga. Zato danas na Veliki petak jasnije shvaćamo da za nas kršćane istina nije tek jeftino izgovorena riječ, koja leti bez značenja i snage. Ona je vidljiva, prikovana za križ, da ostane kao trajni spomen Riječi koju Bog izgovori za nas, Riječ koja je jamstvo našega spasenja. A kao što je Božja Istina bila za nas raspeta na križu, tako se i mi trebamo dati razapeti svjedočeći raspetu Istinu koja nam je dala život svojom smrću.

Ivan Bodrožić

Vazmeno bdjenje

8. travnja 2023.

Giovanni Battista Tiepolo,
Žrtvovanje Izaka, 1726.-1729.

STAROZAVJETNA ČITANJA

1 Post 1,1-2,2:

Vidje Bog sve što je učinio:
bijaše vrlo dobro.

2 Post 22,1-18:

Žrtva praoca našeg
Abrahama.

3 Izl 14,15-15,1a:

Izraelci su išli suhim posred
mora.

4 Iz 54,5-14:

U ljubavi vječnoj smilova ti
se Gospodin, tvoj otkupitelj.

5 Iz 55,1-11:

Dođite k meni i duša će vam
živjeti: sklopit ću s vama
savez vječan!

6 Bar 3,9-15.32-4,4:

Hodi putem k sjaju
Gospodnjem!

7 Ez 36,16-17a.18-28:

Poškropit ću vas
vodom čistom i
dat ću vam novo srce.

Od naznačenih sedam
čitaju se barem tri čitanja.
Nikad se ne izostavlja
čitanje br. 3 iz Knjige Izlaska.

Starozavjetno čitanje Izl 14,15-15,1a

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Reče Gospodin Mojsiju:

»Zašto vičeš k meni? Reci Izraelcima da krenu na put. A ti podigni svoj štap, ispruži svoju ruku nad morem i razdijeli ga nadvoje da Izraelci mogu proći posred mora po suhu. Ja ću otvrdnuti srce Egipćana i oni će poći za njima, a ja ću se onda proslaviti nad faraonom i njegovim ratnicima, njegovim kolima i konjanicima. Neka znaju Egipćani da sam ja Gospodin kad se proslavim nad faraonom, njegovim kolima i njegovim konjanicima.« Anđeo Božji, koji je išao na čelu izraelskih četa, promijeni mjesto i stupi im za leđa. A i stup od oblaka pomakne se ispred njih i stade im za leđa. Smjesti se između vojske egipatske i vojske izraelske te postade onima oblak taman, a ovima rasvjetljivaše noć tako te ne mogoše jedni drugima prići cijele noći. Mojsije je držao ruku ispruženu nad morem dok je Gospodin svu noć na stranu valjao vode jakim istočnim vjetrom i more posušio. Kad su se vode razdvojile, sinovi Izraelovi siđoše usred mora na osušeno dno, a vode im stajahu kao bedem zdesna i slijeva. Egipćani: svi faraonovi konji, kola i konjanici, nagnu za njima u more, u potjeru. Za jutarnje straže pogleda Gospodin iz stupa od ognja i oblaka na egipatsku vojsku i u njoj stvori zbrku. Zakoči kotače njihovih kola da su se jedva naprijed micali. »Bježimo od Izraelaca!« – poviču Egipćani, »jer Gospodin se za njih bori protiv Egipćana!« Tada će Gospodin Mojsiju: »Pruži ruku nad more da se vode vrate na Egipćane, na njihova kola i konjanike.« Mojsije pruži ruku nad more i u cik zore more se vrati u svoje korito. Kako su Egipćani bježeći jurili prema moru, Gospodin ih strmoglavi usred voda. Tako vode, slijevajući se natrag, potope kola, konjanike i svu vojsku faraonovu koja bijaše pošla u potjeru za Izraelcima u more. I ne ostade od njih ni jedan jedini. Izraelci pak hodahu posred mora po suhu, a vode im kao bedem zdesna i slijeva. Tako Gospodin u onaj dan izbavi Izraela iz šaka egipatskih i vidje Izrael Egipćane pomorene na morskome žalu. Osvjedoči se Izrael o silnoj moći koju Gospodin pokaza nad Egipćanima. Narod se poboja Gospodina i povjerovala Gospodinu i njegovu sluzi Mojsiju. Tada Mojsije sa sinovima Izraelovim zapjeva ovu pjesmu Gospodinu:

Otpjevni psalam Ps 15,1-6.17-18

Pripjev: Zapjevajmo Gospodinu
jer se slavom proslavio!

Poslanica Rim 6,3-11

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života. Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo srasti i po sličnosti njegovu uskrsnuću. Ovo znamo: naš je stari čovjek zajedno s njim raspet da onemoća ovo grešno tijelo te više ne robujemo grijehu. Ta tko umre, opravdan je od grijeha. Pa ako umrijesmo s Kristom, vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. Znamo doista: Krist uskrišen od mrtvih više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. Što umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a što živi, živi Bogu. Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a živima Bogu u Kristu Isusu!

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16b-17.22-23

Pripjev: Aleluja! Aleluja! Aleluja!

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar, jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Pjesma prije Evanđelja Iv 13,34

Zapovijed vam novu dajem, govori
Gospodin, ljubite jedni druge,
kao što sam ja ljubio vas.

Evanđelje Mt 28,1-10

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

Po suboti, u osvit prvoga dana u tjednu, dođe Marija Magdalena i druga Marija pogledati grob. I gle, nastade žestok potres jer anđeo Gospodnji siđe s neba, pristupi, otkotrlja kamen i sjede na nj. Lice mu bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg. Od straha pred njim zadrhtaše stražari i obamriješe. A anđeo progovori ženama: »Vi se ne bojte! Ta znam: Isusa Raspetoga tražite! Nije ovdje! Uskrsnu kako reče. Hajde, vidite mjesto gdje je ležao pa pođite žurno i javite njegovim učenicima da uskrsnu od mrtvih. I evo, ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. Evo, rekoh vam.« One otiđoše žurno s groba te sa strahom i velikom radošću otrčaše javiti njegovim učenicima. Kad eto im Isusa u susret! Reče im: »Zdravo!« One polete k njemu, obujme mu noge i ničice mu se poklone. Tada im Isus reče: »Ne bojte se! Idite, javite mojoj braći da pođu u Galileju! Ondje će me vidjeti!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Poklik u ophodu:	518	Bogu hvala
Otpjevni psalmi:		
uz 1. čitanje:	519	Pošalji Duha svojega
uz 2. čitanje:	90	Čuvaj me, Bože
uz 3. čitanje:	520	Zapjevat ću Gospodinu
uz 4. čitanje:	(ŽV 4-2007)	Veličam te, Gospodine
uz 5. čitanje:	150	S radošću ćete crpsti vodu
uz 6. čitanje:	91-92 ili XI	Gospodine, ti imaš riječi
uz 7. čitanje:	155	Kao što košuta žudi
Uz poslanicu:	522	Aleluja
Na početku krsne službe:	703	Litanije Svih Svetih
Nakon blagoslova krsne vode:	523	Sve vode Gospodnje
Škropljenje naroda:	45-47	Vidjeh vodu
Prinosna:	556	Krist iz groba ustade
ili:	557	Pjevaj hvale, Magdaleno
Pričesna:	544-545	Na gozbu Kralja Jaganjca
Otpust:	42	Idite u miru
Završna:	555	Gospodin slavno uskrsnu

Prijelaz iz tame smrti u svjetlo života

Večerašnjim bogoslužjem vazmenog bdjenja Crkva je stigla do samog vrhunca svetog trodnevlja: muke, smrti i uskrsnuća Gospodina našega Isusa Krista. Na Veliki četvrtak proslavili smo spomen Isusove posljednje večere sa svojim učenicima, ustanovljenje Euharistije, a u svoje molitve na poseban smo način uključili sve svećenike. Obredima Velikoga petka spomenuli smo se Isusove osude, muke i smrti na križu te polaganja u grob. Mnogi vjernici ovih dana zaustavili su se u molitvi pred Isusom koji je za nas umro i čije je tijelo bilo sahranjeno u grobu. Odsutnost melodija orgulja i izostanak zvuka zvona u posljednja dva dana ispunili su naš duh posebnim osjećajem promišljanja o posljednjim trenucima Isusova života na zemlji i o njegovoj smrti.

Proslava Kristove pobjede

Okupljajući se upravo na bdjenju vazmene noći, želimo kao vjernici potvrditi da osuda, muka, smrt, grob i grijeh nemaju posljednju riječ u Isusovu životu, ali ni u našim životima. Postoji nešto više i puno važnije od smrti i tmine, što nije jednostavno smjestiti u koordinate naših osjetila i iskustava. Na Petu korizmenu nedjelju u Evanđelju smo razmatrali izvješće o smrti Lazara, Isusova prijatelja, kojega je Isus vratio u život. Njegov povratak u život bio je samo uvod u uskrsnuće Isusa Krista koje je postalo temelj novoga života. Riječi Evanđelja večerašnjeg slavlja: »Nije ovdje! Uskrsnu kako reče« (Mt 28,6), naviještaju da je Isus treći dan uskrsnuo od mrtvih i na taj način pobijedio smrt, otvorivši nama vrata Kraljevstva koje je s Njim već došlo na ovu Zemlju.

Govoriti o uskrsnuću ili razumjeti uskrsnuće u današnjem svijetu nije jednostavno. Znanstvenici bi se odmah dali u potragu za materijalnim dokazima, analizirali bi sve dostupne tragove i na temelju objektivnih

činjenica donijeli svoju prosudbu. Filozofi bi tražili principe ili generalna načela koja dopuštaju da se tijelo odvoji od duha i nakon smrti ponovno s njime ujedini. Ekonomisti i analitičari gledali bi uskrsnuće možda kroz prizmu isplativosti uloženog i profita, a političari eventualno kroz prizmu prikladnosti govora u duhu tolerancije koji, ni na koji način, ne bi trebao vrijeđati one koji misle da je uskrsnuće nemoguće. Ali uskrsnuće Isusa Krista od mrtvih traži nešto puno više, traži vjeru, o kojoj nije lako govoriti, naročito u današnjem svijetu obilježenom znanstveno-tehničkim napretkom. Vjera u Kristovo uskrsnuće i vjera u novost koju donosi Njegova pobjeda nad smrću daju nam mogućnost shvatiti to veliko otajstvo Božjeg plana s nama ljudima.

Slavlje vjere i nade

Vjera u Krista okupila nas je večeras na vazmenome bdjenju koje otvara nadu u vječnost. Upravo su nam nada i vjera najpotrebniji u svijetu ispunjenom ratom, mržnjom i patnjom. Paljenjem ognja i uskrsne svijeće te procesijom iskazujemo posebnu čast svjetlu, koje predstavlja Isusa, Svjetlo svijeta, koji u tmine smrti unosi svjetlo, novu nadu i toplinu koja raspršuje kraljevstvo grijeha. Uskrsna svijeća koju palimo predstavlja simbolički samog Isusa, novo drvo života. Upravo drvo ima posebno mjesto i značenje u povijesti spasenja: s drva su Adam i Eva ubrali plod koji nisu smjeli i otvorili put grijehu, boli, trpljenju i smrti, kao baštini za svoje potomstvo. S drva, na kojem je Isus bio raspet i umro, dolazi nova nada i novi život, a uskrsna svijeća aktualizira njihovu snagu.

Slušajući Riječ Božju koja nam se večeras naviješta, razmišljamo o povijesti spasenja, o onom što je Božja dobrota učinila, od praroditelja u raju zemaljskom, preko Abrahama i proroka da bi pripremila dolazak

Sebastiano Ricci, *Uskrsnuće*, oko 1715.

Isusa Krista, našeg Spasitelja. Samo umrijevši zajedno s Kristom, možemo uskrsnuti zajedno s njime i zadobiti novi život. To je već sada moguće po krštenju, jer krštenjem dobivamo novi život. Liturgija vazmenoga bdjenja blagoslovom vode iskazuje čast vodi kojom nas Krist pere i preporuča, a kao vjernici obnavljamo krsna obećanja u duhu povezanosti s novokrštenicima. Ponovno se odričemo Sotone i svih djela njegovih te iskazujemo čvrstu želju da želimo prijanjati uz Boga i njegov plan spasenja. Potvrđujemo tako svoje čvrsto opredjeljenje za život po Evanđelju. I na kraju ovoga svetog Vazmenog bdjenja blagujemo Tijelo Isusovo pod prilikom kruha, postajemo jedno s njime, kušamo predokus buduće slave.

Slika kršćanskog hoda vjere

Svjetlo, riječ, voda i kruh četiri su simbola u središtu vazmenog bdjenja kojim slavimo Kristovu pobjedu nad smrću i Njegovo uskrsnuće. Svjetlo donosi nadu u tami grijeha, jer Krist je svjetlost svijeta; Riječ navješćuje i ohrabruje, jer Kristove su riječi duh i život; voda nas čisti i uzdiže jer je izvor koji struji u život vječni; a kruh, onaj nebeski, nas

hrani i sjedinjuje s Isusom, jer Krist je kruh života. Kristove riječi iz Evanđelja, »Ne bojte se!«, upućene su svima nama, one su trajan poziv koji nas iznova podsjeća da su vjera i nada jedini način da u potpunosti shvatimo veliko otajstvo Uskrsnuća, koje Crkva slavi u vazmenoj noći.

Vazmeno bdjenje je vrhunac Velikog tjedna i središte cijele liturgijske godine. U životu Crkve i svakog vjernika treba biti najvažnije slavlje koje obasjava kršćanski smisao i hod vjere. Vazmeno trodnevje nije niz od tri liturgijska dana koji zasebno proslavljaju Kristovu muku, smrt i uskrsnuće, nego je neprekinuti slijed događaja Kristovog djela spasenja. Okupljamo se na molitvu i bdjenje iščekujući Gospodinov dolazak u slavi. Bdjenje i iščekivanje njegova slavnog dolaska pruža prostor radosnom prisjećanju i slavljenju čitavog djela otkupljenja, od prvotnog obećanja do ispunjenja u događaju uskrsnuća. Na taj način vazmeno bdjenje slavi sveukupnost Božjeg zauzimanja za nas koje je svoj dovršetak pronašlo u uskrsnuću njegova Sina i naglašavajući nadu u njegov dolazak.

Milan Dančuo

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova

9. travnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Doista, uskrsnu Gospodin.
Njemu slava i vlast u vijeke
vjekova.
(Lk 24,34)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si danas po svojem
Jedinorođencu pobijedio
smrt i nama otvorio
pristup vječnom životu.
Zato slavimo blagdan
njegova uskrsnuća:
obnovi nas, molimo,
svojim Duhom, i daj da i mi
uskrsnemo u svjetlo života.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine,
dar što ga na dan Vazma
radosni prinosimo za žrtvu,
kojom se tvoja Crkva
nanovo rađa i hrani.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Žrtvovana je Pasha naša,
Krist: zato svetkujmo s
beskvasnim kruhom čistoće
i istine, aleluja.
(1Kor 5,7-8)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, obnovio si
svoju Crkvu vazmenim
otajstvima: štiti je trajno
svojom dobrotom i privedi
k slavi uskrsnuća.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 10,34a.37-43

S njime smo zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Prozbori Petar i reče:

»Vi znate što se događalo po svoj Judeji,
počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao Ivan:
kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom,
njega koji je, jer Bog bijaše s njime, prošao zemljom čineći dobro
i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao đavao.

Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlji judejskoj i
Jeruzalemu. I njega smakoš, objesivši ga na drvo!

Bog ga uskrisi treći dan i dade mu da se očituje – ne svemu
narodu, nego svjedocima od Boga predodređenima – nama koji
smo s njime zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih.

On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti:

Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih!

Za nj svjedoče svi proroci: da tko god u nj vjeruje,
po imenu njegovu prima oproštenje grijeha.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16-17.22-23

Pripjev: Ovo je dan što ga učini Gospodin,
kličimo i radujmo se njemu.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,

Gospodnja se proslavi desnica!

Ne, umrijeti neću, nego živjeti

i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Drugo čitanje Kol 3,1-4

Tražite što je gore, gdje Krist sjedi.

Čitanje Poslanice

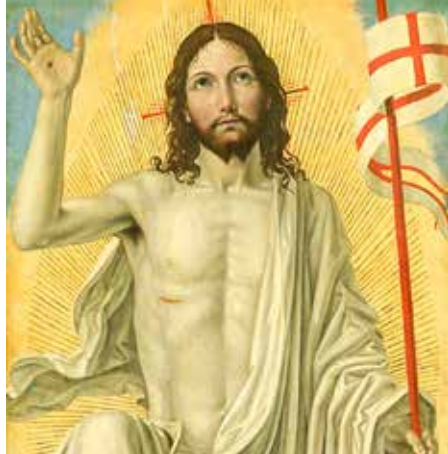
svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo: Ako ste suuskršli s Kristom,

tražite što je gore,

gdje Krist sjedi zdesna Bogu!

Ambrogio Bergognone,
Uskrsli Krist, oko 1490.

Za onim gore težite,
ne za zemaljskim! Ta umrijeste
i život je vaš skriven s Kristom u Bogu!
Kad se pojavi Krist, život vaš,
tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi.
Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja 1Kor 5,7b-8a

Žrtvovan je Krist, Pasha naša!
Zato svetkujmo u Gospodinu!

Evanđelje Iv 20,1-9

Trebalo je da Isus ustane od mrtvih

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut. Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učenicu, kojega je Isus ljubio, pa im reče: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.«

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik i dođoše na grob. Trčahu obojica zajedno, ali onaj drugi učenik prestignu Petra i stiže prvi na grob. Sagne se i opazi poboje gdje leže, ali ne uđe. Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim i uđe u grob. Ugleda poboje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz poboje, nego napose svijen na jednome mjestu.

Tada uđe i onaj drugi učenik koji prvi stiže na grob i vidje i povjerova. Jer oni još ne upoznaše Pisma da Isus treba da ustane od mrtvih.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	525.1	Doista uskrsnu Gospodin
ili:	553	Uskrsnu Isus doista
Otpjevni psalam:		
antifona:	531	Ovo je dan
tekst:	522 ili 528	Zahvaljujte
Posljednica:	538	Žrtvi uskrsnici
Prinosna:	555	Gospodin slavno uskrsnu
Pričesna:	542.1	Žrtvovan je Krist (ili ŽV 4-2006)
ili:	544-545	Na gozbu Kralja Jaganjca
Otpust:	42	Idite u miru
Završna:	XXI	Na nebu zora rudi

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, slaveći Kristovo uskrsnuće, pobjedu dobra nad zlom, svjetla nad tamom, zahvalna i radosna srca izrecimo svoje molitve Ocu nebeskom:

1. Danas Crkva diljem svijeta slavi Kristovo uskrsnuće na život. Daj da se neprestano i u miru raduje novome rođenju za vječnost, molimo te.
2. Apostoli su, trčeći prema grobu, tragali za Istinom. Udijeli papi, biskupima i svećenicima da svu svoju snagu usmjere hrabrom svjedočenju Istine povjerenom puku, molimo te.
3. Oproštenjem grijeha, tvoj je Sin Mariju Magdalenu poučio bezuvjetnoj ljubavi, a njegov prazan grob vjeri. Učini sve ljude vjernima svome Stvoritelju usprkos neshvaćanju životnih trenutaka i prilika, molimo te.
4. Često zemaljska dobra stavljamo ispred potreba svoje duše. Podaj nam shvatiti prolaznost ovoga života i usmjeri naš pogled prema nebeskim vrijednostima, molimo te.
5. Odvaljenim kamenom i izlaskom iz tame smrti, tvoj je Sin u grob pustio vječno svjetlo. Sve naše pokojne osvijetli svojom milošću i daj da Kristovo uskrsnuće radosno slave u svjetlu tvoga nebeskog Kraljevstva, molimo te.

Oče nebeski, zahvaljujemo ti za svaki tvoj dar ljubavi, a osobito današnji i najveći, koji si nam očitovao uskrsnućem svoga Sina. Daj da svoje duše odjenemo u bjezinu plemenitih djela poradi vječnosti na koju nas pozivaš i za kojom svim srcem čeznemo.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Susret na grobu

Iako je čovjeku grob mjesto od kojega »bježi«, naš narod u baštini ima mnoštvo izraza koje nam dočaravaju ozbiljnost neke životne situacije: »šuti kao grob«, »otjerati u grob«, »jednom nogom u grobu«, »ne možeš odnijeti u grob« i sl.

Ono što pak čovjeka nekako najviše pogađa je grobna tišina. Jer toliko pitanja se javlja na mjestu groba, a nikako se ne dolazi do nekog jasnog odgovora. Ali u svemu tome postoji i jedna zanimljivost... Naime, kada čovjeka napusti voljena osoba, mjesto gdje na poseban način osjeća blizinu te osobe upravo je mjesto groba.

Mjesto je to koje onda čovjek posjećuje, moli se, uređuje ga, a možda čak i »razgovara« s tom osobom. Tako mjesto koje od neke osobe razdvaja, postaje mjesto na kojem se čovjek ponovno susreće s pokojnom voljenom osobom. Time grob onda nije više mjesto mraka, rastanka i plača, već svjetlosti, radosti i susreta, ali i podsjetnik koliko je život na ovoj zemlji samo prolaznost i jedno veliko hodočašće prema Domovini »gdje smrti više nema i gdje je radost vječna«. Grob, tako shvaćen, onda mijenja i čovjekova životna iskustva i otvara pogled prema vječnosti za kojom čovjek čezne cijeli svoj život.

Dignuti kamen

I svaki taj grob ostao bi mjesto mraka, plača i rastanka da s jednog groba kamen nije bio dignut. Dignuti kamen na tom grobu uplašio je Mariju Magdalenu na isti onaj način na koji joj je i kamen grijeha pao sa srca. Jer tada je spoznala ljubav, spoznala je Gospodina koji joj je u svom pogledu otkrio ono što je već davno bilo u njoj – ljubav. A ondje gdje je ljubav, ondje je i pogled.

Makar sada na grobu izostaje Kristov pogled, tu ne izostaje ljubav. Ta ljubav opet pokreće – pokreće na donošenje radosne vijesti praznoga groba. Kao i Marija

Magdalena, i apostoli ne nalaze Gospodina, ali zato i oni ponovno nalaze ljubav. A za vidjeti Gospodina sada je potreban jedan drugačiji pogled – pogled vjere pomoću kojeg čovjek do kraja može vidjeti Gospodinov plan s čovjekom: uskrsnuće tijela i život budućega vijeka. To vjerujemo i tu vjeru svake nedjelje, dana i u svakom svom djelu ispovijedamo. Događaj uskrsnuća bio je i Gospodinov konačni odgovor ljubavi koju ima spram čovjeka – jer hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine (1Tim 2,4). »To pak djelo ljudskoga otkupljenja i savršene Božje proslave, kojemu su predigra bila božanska veledjela u narodu Staroga zavjeta, izvršio je Krist Gospodin poglavito vazmenim otajstvom svoje blažene muke, uskrsnuća od mrtvih i slavnoga uzašašća; time je on 'svojom smrću uništio našu smrt i svojim uskrsnućem obnovio naš život'« (SC, 5).

Tražiti

Od trenutka kada je čovjek pojeo plod sa stabla spozna je dobra i zla, Gospodin traži samo jedno – način kako spasiti čovjeka. Kao da tijekom čitave te povijesti spasenja odzvanja samo jedno: »'Života mi moga' – riječ je Gospoda Boga – 'nije meni do smrti bezbožnikove, nego da se odvrti od zloga puta svojega i da živi! Obratite se, dakle, obratite od zloga puta svojega! Zašto da umrete, dome Izraelov?'« (Ez 33,11).

No, uz Gospodina traži i čovjek. Iako je puno toga za čim čovjek traga i što traži, dvije čovjekove želje ostale su iste: čovjek traži život i čovjek traži radost. I to vječno! S pravom se onda i postavlja pitanje koji je put ostvarenja tih želja? Čujmo Apostola: »Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu! Za onim gore težite, ne za zemaljskim!« Tu čovjek nalazi trasiran put za pronaći život i radost. Pitaš me onda zajedno s apostolom

Tomom: »‘Kako možemo put znati?’ Odgovori mu Isus: Ja sam Put i Istina i Život’« (Iv 14,6a). Odnosno, »ta na to ste pozvani jer i Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim« (1Pt 2,21). Upravo tu onda, nakon traženja, pronalazimo rješenje Apostolove tajne: »Kad se pojavi Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi«.

Svjedočiti

Nakon uspješne potrage slijedi i radost. Dovoljno se samo ovdje prisjetiti Gospodinovih prispodoba o izgubljenoj i nađenoj ovcu, izgubljenoj i nađenom drahmi ili o izgubljenom i nađenom sinu (usp. Lk 15). Iako ne nalazimo Gospodina u grobu, nalazimo otvoreni grob i dignut kamen... Tako se prvotna tuga: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše« pretvara u brzo i radosno svjedočenje vjere: »Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učniku, kojega je Isus ljubio«. I od tada pa sve do danas svjedočimo isto to, a to se na poseban način danas očituje u samo dvije riječi: »Sretan Uskrs!«

Iako vrlo kraka rečenica i čestitka, njome se svjedoči vjera u Isusovo uskrsnuće, ali isto tako i drugima se želi da postignu uskrsnuće, da jednom o uskrsnuću mrtvih budu spašeni. Zato nas u tom kontekstu i upozorava blage uspomene kardinal Franjo Kuharić: »Koliko puta ponovljena čestitka! Nebrojeno puta u prošlosti, sadašnjosti, a bit će i u budućnosti ‘dok on ne dođe’ (usp. 1Kor 11, 26). Opasnost je da to postane uobičajena riječ i da izbljedi njezin tako potresan i tako bogat sadržaj. A radi se o

Giovanni Francesco Romanelli, *Apostoli Petar i Ivan na Isusovu grobu*, 1640.

najvećem događaju koji je sam Bog izveo natpovijesno u ljudskoj povijesti! Taj je događaj pečat Božji na puninu Božje objave, Božjeg djelovanja i Božjeg razgovora s čovjekom kroz povijest spasenja. 'Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu!' (Lk 24, 5)«.

Time i mjesto groba s početka dobiva novi smisao... Na nama je samo da poput Marije Magdalene, apostolke apostola, trčimo i donosimo radosnu vijest spasenja. »On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih! Za nj svjedoče svi proroci: da tko god u nj vjeruje, po imenu njegovu prima oproštenje grijeha«.

Tomislav Hačko

Za novi život

Bio je raspet na križu,
ali mu ne slomiše ni jednu kost.
Poput pšeničnog zrna,
koje se raspada, ali ne iščezava,
umire, ali ne propada.

Gospodine, ti si pšenično zrno.
Silaziš do ruba života,
do tame groba,
pa ulaziš u stostruki klas – novi život –
od kojeg živim ja i raste Crkva.

Shvaćam: to je »ekonomija« tvog Oca,
da bih prihvatio svoj život kao dar.
Shvaćam: tim si putem pošao,
ne da se divim tvojoj ljubavi,
već da pokušam za tobom...

A evo, već se branim:
– čim dirneš u opnu
mojih sitnih, svakodnevnih planova;
– čim zagrebeš u koru
moje tvrde samodostatnosti.
Ne mogu podnijeti da netko ulazi pod moju kožu
i dotiče moj pravi život.
Bojim se!

Žestoko odbijam otvoriti
i samu ljusku, a kamoli srce.

Gospodine, ti si razderao
svoje srce – izvor novog života.
Kap iz rane nek padne na moje,
da se otvorim – za novi život.

(P. C.)

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

Ispit savjesti

PRIPREMA ZA SAKRAMENT POMIRENJA – ISPOVIJEDI

PRIREADIO: mons. Ivan Šaško

CIJENA

0,66 €

Knjižicu po cijeni od **0,66 EUR** možete naručiti na narudzbe@hilp.hr ili na broj telefona **+385 (0)1 5635 050**. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu.

Za župne urede, koji za svoje vjernike žele naručiti više primjeraka, predviđeni su posebni popusti*:
50 primjeraka – 17,00 EUR; 100 primjeraka – 30,00 EUR; 200 primjeraka – 53,00 EUR.

*Navedeni popust odnosi se samo na župe i pretpostavlja da knjižica nije namijenjena za daljnju prodaju.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD
Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji